

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

**A biztosító helytállási kötelezettségének terjedelme
kötelező gépjármű-felelősségbiztosítás esetén**

Szerző:

Szegváriné dr. Barócsi Eszter

2014. május 18.

I. Bevezetés

A jelen szakdolgozat azt a kérdéskört kívánja feldolgozni - többnyire a bírói gyakorlatra, eseti döntésekre támaszkodva -, hogy meddig terjed a biztosító kötelező gépjármű-felelősségbiztosítási szerződés alapján fennálló helytállási kötelezettsége, milyen mértékben tartozik helytállni a biztosított gépjármű által okozott kárért, illetve kitér arra is, hogy melyek azok az esetek, amikor a károsult kártérítési igényét a Kártalanítási Számla kezelőjével szemben érvényesítheti.

A biztosító helytállási kötelezettségére irányadó jogszabályokat a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvényben (továbbiakban: Ptk.), a 2014. március 15. napjától hatályos, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényben (továbbiakban: PTK), továbbá a kötelező gépjármű-felelősségbiztosításról szóló külön jogszabályban találhatjuk.

A jelenleg hatályos - a kötelező gépjármű-felelősségbiztosításról szóló 2009. évi LXII. törvényt (továbbiakban: Gfbt.) megelőzően a kötelező gépjármű-felelősségbiztosítás rendeleti szinten került szabályozásra. A Gfbt. hatálybalépése előtt a kötelező gépjármű-felelősségbiztosítást szabályozta már a 42/1970. (X. 27.) Korm. sz. r., ezt követően az 58/1991. (IV. 13.) Korm. rendelet, majd a 171/2000. (X. 13.) Korm. rendelet és végül a 190/2004. (VI. 8.) Korm. rendelet. A dolgozat írása során több esetben kitérek és hivatkozok a korábbi szabályokra, mivel egyes szabályok szinte változatlan formában, vagy kis módosítással kerültek áttemelésre a törvénybe, így a korábbi szabályok hatálya alatt született és közzétett egyes eseti döntések még ma is iránymutatónak tekinthetők.

A szakdolgozat megírására a PTK. hatálybalépése körüli időszakban kerül sor, így figyelmet fordítottam a Ptk. és a PTK. vonatkozó szabályainak ismertetésére, a hasonlóságok és lényegi

különbségek hangsúlyozására, illetve a Gfbt. egyes szabályainak ezzel összhangban 2014. március 15. napjától bekövetkezett változásainak kiemelésére is.

A Gfbt. szabályozása a Ptk. 567. § (3) bekezdésén alapul, mely kimondja, hogy a kötelező biztosítás, valamint a külön törvényben szabályozott nem-piacképes kockázatú biztosítás szabályait jogszabály a törvénytől eltérően állapíthatja meg.

A Gfb. 8. § (5) bekezdése pedig akként rendelkezik, hogy a kötelező gépjármű-felelősségbiztosítási szerződésre a Polgári Törvénykönyv rendelkezései akkor alkalmazhatók, ha e törvény eltérő rendelkezést nem tartalmaz.

A Ptk. biztosításra és így a felelősségbiztosításra irányadó szabályai a Gfbt. szabályaival az általános és különös viszonyában állnak. Ez azt jelenti, hogy a kötelező felelősségbiztosításra - és így a kötelező gépjármű-felelősségbiztosításra is - elsődlegesen a külön jogszabály rendelkezései irányadóak, ennek hiányában kell alkalmazni a Ptk. vonatkozó szabályait.

A Gfbt. megalkotásával a jogalkotó azt a célt kívánta elérni, hogy a károsultak fokozott védelme, a gépjárművel okozott károk következtében a biztosítottakkal szemben támasztott megalapozott kártérítési igények megfelelő mértékű kielégítése, a biztosítási kötelezettségek betartásának hatékony ellenőrzése, a biztosítatlanság csökkenése, a fogyasztók érdekeinek védelme, a biztosítás és a biztosítók iránti bizalom növelése, a piac biztonságos működése megvalósuljon.¹

---

¹ Forrás: Gfbt. preambulumban

II. A biztosítási szerződésről általában

Figyelemmel arra, hogy a PTK. hatályba lépése előtt kötött szerződésekre, így a feleknek az abból fakadó jogaira és kötelezettségeire a korábbi Ptk. szabályai alkalmazandóak, az alábbiakban mindkét szabályozás lényegét rögzítem.

A Ptk. 536. § (1) bekezdése kimondja, hogy a biztosítási szerződés alapján a biztosító meghatározott jövőbeni esemény (biztosítási esemény) bekövetkeztétől függően bizonyos összegnek megfizetésére vagy más szolgáltatás teljesítésére, a biztosított, illetőleg a másik szerződő fél pedig díj fizetésére kötelezi magát.

A PTK. a 6:439. § (1) bekezdésében a korábbihoz képest az alábbiak szerint határozza meg a biztosítási szerződés fogalmát: biztosítási szerződés alapján a biztosító köteles a szerződésben meghatározott kockázatra fedezetet nyújtani, és a kockázatviselés kezdetét követően bekövetkező biztosítási esemény bekövetkezése esetén a szerződésben meghatározott szolgáltatást teljesíteni; a biztosítóval szerződő fél díj fizetésére köteles.

Az új szabályozás értelmében „a biztosító alapvető kötelezettséges a szerződésben meghatározott kockázatra megállapított fedezet nyújtásában: a kár megtérítésében, szolgáltatás teljesítésében, vagy valamely összeg megfizetésében áll. A biztosítóval szerződő fél legalapvetőbb, minden biztosítási fajtánál fennálló kötelezettsége a díjfizetés.”²

A biztosító kockázatviselésének „csak - a biztosítási esemény bekövetkezésétől függő - következménye a szerződésben ígért szolgáltatás teljesítése. A biztosító kockázatvállalásának ellenértéke a díj, amelyet a szerződő fél tartozik megfizetni.”³

„A biztosítási jogviszonyban a felelősség más megközelítésben van jelen, mint a klasszikus kárkötelem esetében. Míg a kárkötelem esetén a károkozó és a károsult közötti jogviszony

---

² A 2013. évi V. törvény indokolása

³ Az új Ptk. magyarázata - Polgári jog VI./VI. 336. o.- HVG-Orac Lap-és Könyvkiadó Kft.

létrejöttét az az okozati összefüggés alapozza meg, amely a károkozó jogellenes magatartását köti össze az okozott sérelemmel, kárral, addig a biztosítási jogviszonyban a károkozó mellett vagy éppen helyett a biztosító köteles helytállni. Ebben az esetben a biztosító oldalán nyilvánvalóan hiányzó okozati összefüggést a biztosítási szerződés teremti meg, amely alapján a biztosító a biztosított (felelősségbiztosítás) vagy éppen a biztosítotton kívüli károkozó (vagyonbiztosítás) helyett teljesít a károsultnak (felelősségbiztosítás) vagy a biztosítottnak (vagyonbiztosítás). (...) A normaszegéssel szemben a biztosító kötelezettsége a biztosítási szerződésben szabályozott tényállási elemek (biztosítási esemény) bekövetkezése esetén áll be. Bonyolítja a jogviszonyt, hogy a biztosító teljesítése természetesen nem szünteti meg a tényleges károkozó felelősségét, és akár a biztosító, akár a károsult élhet az igényérvényesítés lehetőségével. (...) A biztosítási szerződés alapján a károsult a káreseménnyel összefüggésben a biztosító teljesítését követelheti vagy éppen a károkozó kérheti, hogy a felelősségbiztosítás esetén a biztosító mentesítse őt olyan kár megtérítése alól, amelyért jogszabály alapján felelős. (...) A polgári jogban a biztosítási szerződés a praestare szerződések körében foglal helyet. A biztosító ugyanis elsősorban helytállással tartozik azzal, hogy átvállalja a kockázatot a biztosítotttól, és bármikor készen áll a biztosítási esemény bekövetkezése esetén a biztosítási összeg megfizetésére vagy más szolgáltatások teljesítésére. Az alapvetően helytállási kötelezettség csak akkor alakul át dare szolgáltatássá, ha a biztosítási esemény, ez a jövőbeni bizonytalan esemény bekövetkezik. A biztosítási esemény tehát az a felfüggesztő feltétel, ami a felek jogviszonyát alakítja.”⁴

A biztosítási jogviszony szereplői:

A biztosítási jogviszony szükségképpen szereplője egyrészt a biztosító, másrészt pedig a szerződő fél. A biztosítókról és a biztosítási tevékenységről szóló 2003. évi LX. törvény (továbbiakban Bit.) 3. § (1) bekezdés 10. pontja adja meg a biztosító fogalmát, miszerint az a szervezet, amely a hatályos magyar jogi szabályozás, illetve valamely hatályos tagállami szabályozás szerint biztosítási és azzal közvetlenül összefüggő tevékenységre jogosult.

---

⁴ A kártérítési jog magyarázata - Kommentár - szakmai szerkesztő: Fézer Tamás (Complex Kiadó) 60. o.

A szerződő fél lehet egyben biztosított is, azonban külön is válhat a két személy, ugyanis a jogszabály lehetőséget biztosít arra, hogy valaki más érdekében, más javára kössön biztosítási szerződést. Emellett a biztosítási jogviszony szereplője sokszor a károsult is, „aki eredetileg nem vett részt a biztosítási szerződés megkötésében, azonban akarata nélkül válik a biztosított károkozó magatartása folytán a jogviszony egyik lényeges szereplőjévé. A károsult ezáltal közvetlen jogosultságok és kötelezettségek hordozójává válik, hiszen annak ellenére, hogy nem vett részt a biztosítási szerződés létrehozásában, kárának megtérítése érdekében köteles együttműködni a biztosítóval, és a biztosító neki fizetheti ki a kártérítési összeget.”⁵

Amennyiben a biztosítási esemény bekövetkezik, a biztosító a meghatározott feltételek fennállása esetén - elsődlegesen - pénzzolgáltatással tartozik. Magát a biztosítási szerződést azonban nem feltétlenül szünteti meg a biztosítási esemény bekövetkezése. Ez akkor következik be, ha a szerződés csak egy biztosítási eseményre kötött. Jellemzően azonban a biztosítási esemény bekövetkezése, illetve a biztosító teljesítése nem jár a szerződés megszüntetésével. Érdemes megemlíteni, hogy a biztosítónak jogszabályi rendelkezés alapján meghatározott esetekben - a károsult felé megtörtént teljesítése esetén - megtérítési igénye, úgynevezett regressz igénye keletkezik a károkozó biztosítottal szemben abban az esetben, ha a károkozás annak szándékos vagy súlyos gondatlan magatartása miatt következett be. Ezen igénye alapján a biztosító a biztosítottól az általa a károsultnak kifizetett összeg megfizetését követelheti.

A PTK. a biztosítási szerződéseket a biztosítási szerződés eltérő szolgáltatásai alapján kárbiztosítások és összegbiztosítások szerint különbözteti meg.

A felelősségbiztosítás, és így a gépjármű-felelősségbiztosítás is a kárbiztosítások csoportjába tartozik. A PTK. a felelősségbiztosításra vonatkozó szabályokat egyrészt a kárbiztosítási szerződés általános szabályai között rögzíti, illetve a speciális rendelkezések a felelősségbiztosítási szerződés külön szabályai között találhatók.

---

⁵ A kártérítési jog magyarázata - Kommentár - szakmai szerkesztő: Fézer Tamás (Complex Kiadó) 60. o.

A Ptk. nem definiálja a biztosítási esemény fogalmát. Kizárólag azt köti ki, hogy egy jövőbeli eseménynek kell lennie, és a 536. § (2) bekezdésében egy példálózó jellegű felsorolást tartalmaz. Így biztosítási esemény lehet különösen a szerződésben megállapított károsító esemény, a halál bekövetkezése, meghatározott életkor elérése, testi sérülést, rokkantságot, egészségkárosodást vagy halált okozó baleset. A felelősségbiztosítás szempontjából a szerződésben megállapított károsító esemény bír jelentőséggel.

A PTK. akként határozza meg a biztosítási eseményt, hogy a kockázatviselés kezdetét követően kell bekövetkeznie. Ezen túlmenően azonban a felekre bízta, hogy a szerződési szabadság adta lehetőséggel élve, maguk töltsék ki tartalommal a biztosítási esemény fogalmát. A biztosítási eseménynél tehát a továbbiakban már nem fogalmi elem a jövőbeliség, mely lehetőséget biztosít arra, hogy olyan biztosítások köttessenek, melyeknél a biztosító kockázatviselésének kezdete a szerződés megkötését megelőzi.

A biztosítási szerződés minimális tartalmi követelményeit nem a Ptk., hanem a Bit. 96. § (1) bekezdése határozza meg.

E szerint a biztosítási szerződésnek tartalmaznia kell:

- a) a biztosítási esemény meghatározását, az alkalmazott kizárásokat,
- b) a biztosítási esemény bejelentésének módját, határidejét,
- c) a díjfizetésre, illetve a biztosítottnak, szerződő félnek, kedvezményezettnek a szerződésből eredő jogaira és kötelezettségeire, azok teljesítésének módjára, idejére, teljesítésük elmaradásának következményeire vonatkozó rendelkezéseket,
- d) a biztosító szolgáltatásának megjelölését, a teljesítés módját, idejét, külön feltételeit, a biztosító mentesülésének vagy szolgáltatása korlátozásának feltételeit,
- e) értékkövetés esetén annak részletes szabályait,
- f) a szerződés megszűnése esetére a biztosított, szerződő, kedvezményezett jogainak és a biztosító kötelezettségeinek ismertetését, beleértve a szerződés felmondásával kapcsolatos, a (2)-(5) bekezdésekben foglalt rendelkezésekről történő tájékoztatást,

g) betegség-, baleset- és felelősségbiztosítás esetén - ha járadékfizetéssel jár - a járadék tőkésítésére vonatkozó szabályokat,

h) az egyes igények elévülési idejét,

i) az életbiztosításnál, ha maradékjog (így különösen visszavásárlási érték), illetve életbiztosítási kötvénykölcsön nyújtásra lehetőség van, azok részletes szabályait,

j) a befektetési egységhez kötött életbiztosítások befektetéseinek elhelyezéséről és értékéről való napi tájékozódási lehetőséget,

k) a személyes adatok kezelésére vonatkozó elvi és gyakorlati tudnivalókat, amennyiben a szerződő vagy a biztosított természetes személy, illetve - részben vagy egészben - természetes személyek csoportja,

l) a biztosító, illetve fióktelep címét,

m) a biztosítottak járó többlethozam jóváírásának rendjét,

n) befektetési egységhez kötött életbiztosítás esetén a 132/A. §-ban foglaltakkal összhangban meghatározott, az eszközalap felfüggesztéssel és szétválasztással kapcsolatos részletes szabályokat.

Az általános szabályok ismertetése során érdemes kitérni végül arra, hogy mi is az a biztosítási tevékenység. A biztosítási tevékenység fogalmát szintén a Bit. határozza meg, mégpedig a 4. §-ában. E szerint a biztosítási tevékenység biztosítási szerződésen, jogszabályon vagy tagsági jogviszonyon alapuló kötelezettségvállalás, amely során a tevékenységet végző megszervezi az azonos vagy hasonló kockázatoknak kitett személyek közösségét (veszélyközösség), matematikai és statisztikai eszközökkel felméri a biztosítható kockázatokat, megállapítja és beszedi a kötelezettségvállalás ellenértékét (díját), meghatározott tartalékokat képez, a létrejött jogviszony alapján a kockázatot átvállalja és teljesíti a szolgáltatásokat.

III. A felelősségbiztosítási szerződésről általában

A felelősségbiztosításra vonatkozó külön szabályokat a Ptk. 559. §-ában találhatjuk. Az (1) bekezdés definiálja a felelősségbiztosítási szerződés fogalmát, ami szerint a biztosított követelheti, hogy a biztosító a szerződésben megállapított mértékben mentesítse őt olyan kár megtérítése alól, amelyért jogszabály szerint felelős.

A PTK. felelősségbiztosítási szerződésre irányadó szabályai a 6:470-6:473 §-okban kerültek rögzítésre. A felelősségbiztosítás - ahogy arra fentebb már utaltam - a kárbiztosítások közé tartozik.

A PTK. 6:470. § (1) bekezdése szerint felelősségbiztosítási szerződés alapján a biztosított követelheti, hogy a biztosító a szerződésben megállapított módon és mértékben mentesítse őt olyan kár megtérítése, illetve sérelemdíj megfizetése alól, amelyre jogszabály értelmében köteles.

A két szabályozás közötti lényeges eltérés egyrészt abban mutatkozik meg, hogy a PTK. rögzíti azt is, hogy - a szerződési szabadságból következően - a szerződésben előre rögzített módon mentesíti a biztosító a biztosítottat a kártérítés alól, illetve a biztosító a kár megtérítése mellett az okozott sérelem miatt járó sérelemdíj fizetése alól is köteles mentesíteni a biztosítottat.

„A Ptk. dispozitivitása folytán tehát nemcsak a biztosító helytállási kötelezettségének összegszerű mértéke, de tartalma is a felek megállapodásának tárgya. A gyakorlatban a felelősségbiztosítók általában a biztosított szerződésen kívüli károkozására nyújtanak fedezetet, de - különösen a szakmai felelősségbiztosítások körében - a szerződésszegés kockázatát is vállalhatják. Ugyancsak a felek megállapodásától függ, hogy a biztosított felelősségét a biztosító mely részében vállalja át.”⁶

A felelősségbiztosítás jellemző sajátossága, hogy a biztosító a biztosított által okozott olyan károkért tartozik helyt állni, melyekért a biztosított jogszabály alapján és személyében

⁶ Az új Ptk. magyarázata - Polgári jog VI./VI. 369. o. - HVG-Orac Lap-és Könyvkiadó Kft.

felelőssé tehető. „Amennyiben tehát a biztosított kárt okoz valakinek és jogszabály alapján felelősséggel tartozik a károkozásért, akkor helyette a szerződésben rögzítettek szerint a biztosító áll helyt.” Lényeges, hogy a biztosító helytállási kötelezettsége csak olyan károk tekintetében áll fenn, melyekért a biztosított jogszabály alapján felelős.

„A felelősségbiztosításban a biztosított nem a potenciális károsult, hanem a potenciális károkozó. A szerződés a biztosítottat mentesíti annak a kárnak a megtérítése alól, amelyet ő okozott, és amelyért jogszabály szerint felelősséggel tartozik. Azt, hogy az okozott kár megtérítése alól a biztosítottat a szerződés mennyiben mentesíti, az ott meghatározott biztosítási összegtől (kártérítési felső határösszeg, limit) függ. A biztosító csak a biztosítási összeg határai között köteles a biztosított helyett helyt állni. A biztosító teljesítése nem kárkötelmen, hanem szerződéses kötelmen alapul, ezért nem érvényesül a teljes kártérítés elve [LB Pfv.VIII. 22.229/2005., BH 2006.247.].”⁷

A felelősségbiztosítás esetében a biztosítási esemény a biztosított károkozása lesz, a biztosítási szerződésnek pedig az a célja, hogy a biztosított vagyonában az általa okozott károk hatására vagyonsökkenés ne következzen be, a biztosító a károkozót mentesíti azáltal, hogy a káreseménnyel összefüggésben a károsult igényét kielégíti. „A szerződési konstrukció érdekessége azonban, hogy a károsultra közvetlen kihatással lesz a biztosító és a biztosított (károkozó) közötti jogviszony. Abban az esetben ugyanis, ha a biztosított kárt okoz a károsultnak, akkor már nem csak a károkozó biztosított lesz az, akinek érdekében áll majd a saját mentesülését bizonyítani, hanem a biztosító is érdekelt lesz ügyfele mentesülésének bizonyításában. (...) A biztosított a kárkötelemben károkozóként szerepel. Kártérítési kötelezettsége attól függetlenül áll fenn a károsulttal szemben, hogy felelősségbiztosítási szerződéssel rendelkezik. A kártérítési összeg kifizetését (a teljesítést) tehát nem tagadhatja meg a károsult részére, azonban jogosult arra, hogy a teljesítést biztosítójától követelje. A biztosító jogai és kötelezettségei a szerződésből következően a biztosítottal szemben állnak fenn, de a károsultnak teljesít. Hivatkozhat a károsulttal szemben minden olyan körülményre, amely a biztosított mentesülését eredményezné, hiszen érdeke, hogy ne

⁷ Az új Ptk. magyarázata - Polgári jog VI./VI. 369. o. - HVG-Orac Lap-és Könyvkiadó Kft.

álljon be a fizetési kötelezettsége. Amennyiben a károsult és a károkozó egyezséget köt, akkor ehhez szükséges a biztosító beleegyezése. Nem teheti meg tehát a károkozó biztosított, hogy pusztán azért, mert helyette úgyis a felelősségbiztosító fizet, könnyelműen elismeri a károkozást, vagy a károsult által követelt kártérítési összegre rögtön rábólint. Az ilyen egyezségbe a biztosítót is be kell vonni, hiszen hiába a károkozót terheli a kártérítési kötelezettség, de a fizetés teljesítése a biztosító kötelessége. A károkozó és a károsult közötti egyezséget és más megállapodást a biztosító tudomására kell tehát hozni.”

„A felelősségbiztosításban biztosítási esemény lehet a biztosítási időszak alatt a kár okozása, a kár bekövetkezése vagy a kárigény érvényesítése a biztosítottal szemben, illetőleg mindezek valamilyen kombinációja.”⁸

A Ptk. 6:470. § (2) bekezdése kimondja, hogy a biztosítás kiterjed az eljárási költségekre, ha e költségek a biztosító útmutatásai alapján vagy előzetes jóváhagyásával merültek fel. A biztosított kérésére a biztosítónak a költségeket meg kell előlegeznie.

A (3) bekezdés szerint a biztosítónak a károkozó biztosított jogi képviseleti költségeit és a kamatokat akkor is meg kell térítenie, ha ezek a kártérítési összeggel együtt a biztosítási összeget meghaladják.

„A felelősségbiztosítási védelem a biztosítottal szemben érvényesített alaptalan polgári jogi igények elhárítására is kiterjed, ha pedig a biztosított felelős, a fedezet kiterjed az eljárási - szakértői, jogi képviseleti stb. - költségekre is. Ez utóbbi területen a biztosító helytállási kötelezettségének az a feltétele, hogy azok a biztosítónak a védekezéssel vagy a pervitellel kapcsolatos útmutatásai alapján keletkezzenek, vagy azokat a biztosító előzetesen jóváhagyja.”⁹

A Ptk. 559. § (2) bekezdés rögzíti, hogy a biztosító a megállapított kártérítési összeget csak a károsultnak fizetheti; a károsult azonban igényét közvetlenül a biztosító ellen nem

⁸ Az új Ptk. magyarázata - Polgári jog VI./VI. 370. o. - HVG-Orac Lap-és Könyvkiadó Kft.

⁹ Az új Ptk. magyarázata - Polgári jog VI./VI. 369. o. - HVG-Orac Lap-és Könyvkiadó Kft.

érvényesítheti. A biztosított csak annyiban követelheti, hogy a biztosító az ő kezéhez fizessen, amennyiben a károsult követelését ő egyenlítette ki.

A Ptk. 6:472. § (1) bekezdése is főszabályként rögzíti, hogy a biztosító a szolgáltatását a károsultnak teljesítheti. Kimondja azt is, hogy a biztosított követelheti, hogy a biztosító neki teljesítsen, ha a károsult követelését ő egyenlítette ki.

A biztosító pedig abban az esetben, ha a biztosított a vele szemben támasztott kártérítési igények miatti felelősségét vagy összegszerű helytállási kötelezettsége mértékét nyilvánvalóan megalapozatlanul vitatja, a biztosító jogosult a károsultnak teljesíteni. Az alaptalan tagadás többletköltségei a biztosítottat terhelik; ha azokat a biztosító viselte, a biztosított azokat neki visszafizetni tartozik. [(2) bekezdés]

„A károsult és a biztosító között nincs szerződéses jogviszony. A károsult érdekében azonban a törvény előírja, hogy a biztosítási összeget a biztosítónak - a szerződéses jogviszonyt lényegében áttörve - nem a biztosított, hanem közvetlenül a károsult részére kell kifizetnie. Ezzel elkerülhető az a veszély, hogy a biztosítási összeget a biztosított adott esetben ne a károsult irányában fennálló kötelezettsége teljesítésére használja fel. A biztosító a biztosítottnak csak akkor és annyiban fizethet, ha utóbbi igazolja, hogy a károsultat részben vagy egészben már kártalanította. A károsult azonban a biztosítót közvetlenül nem perelheti.”¹⁰

A Ptk. az 559. § (2) bekezdésében mondja ki, míg a Ptk. 6:473. § (1) bekezdésében rögzíti, hogy a károsult - ha jogszabály eltérően nem rendelkezik - nem érvényesítheti kárigényét közvetlenül a biztosítóval szemben.

A gépjármű-felelősségbiztosítás az egyetlen olyan felelősségbiztosítási forma, ahol a törvény lehetőséget biztosít arra, hogy a károsult kárigényével közvetlenül a biztosítóhoz forduljon. A Gfvt. 28. § (1) bekezdése ugyanis kimondja, hogy a károsult kártérítési igényét e törvény alapján,

¹⁰ Az új Ptk. magyarázata - Polgári jog VI/VII. 371. o. - HVG-Orac Lap-és Könyvkiadó Kft.

a biztosítási szerződés keretei között a károkozó gépjármű üzemben tartójának biztosítójával szemben közvetlenül, illetve az e törvényben meghatározott esetekben a Kártalanítási Számla kezelőjével szemben jogosult érvényesíteni. Egyéb esetekben tehát a károkozó biztosított az, aki a biztosító teljesítését kérheti, azonban valamennyi esetben a biztosító a károsultnak közvetlenül teljesíthet.

Új szabályként rögzíti a PTK. 6:473. § (2) bekezdése, hogy a 6:473. § (1) bekezdésében rögzített szabály nem akadályozza meg, hogy a károsult a biztosítóval szemben annak bírósági megállapítása iránt indítson keresetet, hogy a biztosított felelősségbiztosítási fedezete a károkozás időpontjában a károsult kárára fennállt-e.

Végül kiemelném, „hogy a PTK. nem tartja fenn a korábbi jog azon szabályát, mely a felelősségbiztosítót - regresszigénye fenntartása mellett - a károsult irányában a biztosított szándékos, vagy súlyosan gondatlan károkozása esetében is helytállásra kötelezte.”¹¹

A magyarországi felelősségbiztosítások legnagyobb szerződésállománya kötelező gépjármű-felelősségbiztosítás, amelyre a Gfbt. külön szabályai vonatkoznak. A kötelező gépjármű-felelősségbiztosításra vonatkozó és a jelen dolgozat szempontjából lényeges eltérő szabályokat az alábbiakban ismertetem.

---

¹¹ Az új Ptk. magyarázata - Polgári jog VI/VII. 369. o. - HVG-Orac Lap-és Könyvkiadó Kft.

IV. A gépjármű felelősségbiztosítás általános szabályai

Mielőtt részletesen foglalkoznánk a biztosítónak a gépjármű-felelősségbiztosítási szerződés alapján őt terhelő kötelezettségével, érdemes megadni a biztosító, a biztosított, a károsult illetve a gépjármű Gfbt. szerinti definícióját.

A Gfbt.-ben az értelmező rendelkezések között, a 3. §-ban található meg az alábbi fogalom meghatározásokat, miszerint

biztosító: a biztosítókról és biztosítási tevékenységről szóló 2003. évi LX. törvényben (a továbbiakban: Bit.) meghatározott szervezet, amely a székhely szerinti tagállamában engedélyt kapott a gépjármű-felelősségbiztosítási tevékenység végzésére, és Magyarország területén az e törvényben foglaltaknak megfelelően a kötelező gépjármű-felelősségbiztosítási (a továbbiakban: biztosítás) tevékenység folytatására jogosult;

biztosított: a gépjármű biztosítással rendelkező üzemben tartója és a gépjárművet vezető személy;

károsult: a gépjárművel okozott kár esetén kártérítésre jogosult személy vagy szervezet;

gépjármű: a közúti forgalomban való részvétel feltételeként hatósági engedélyre és jelzésre kötelezett - a közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet (KRESZ) 1. számú függelékének II. b) pontjában meghatározott - gépjármű, pótkocsi, félpótkocsi, mezőgazdasági vontató, négykerekű segédmotoros kerékpár (quad), lassú jármű és munkagép, továbbá a hatósági engedélyre és jelzésre nem kötelezett segédmotoros kerékpár;

A KRESZ 1. számú függelékének II. b) pontja szerint gépjármű: olyan jármű, amelyet beépített erőgép hajt. A mezőgazdasági vontató, a lassú jármű, a segédmotoros kerékpár és a villamos azonban nem minősül gépjárműnek.

Látható, hogy a KRESZ definíciójához képest a Gfbt. kiterjeszti a gépjármű fogalmát, melybe a KRESZ által a gépjármű fogalma alól kivett járművek egy részét is beleérti.

A Gfbt. a 4. § (1) bekezdésében írja elő a biztosítási kötelezettséget, illetve fogalmazza meg, hogy a biztosítási kötelezettség mely személyekre és károk fedezésére terjed ki.

E rendelkezés szerint minden magyarországi telephelyű gépjármű üzemben tartója köteles - a külön jogszabály alapján mentesített gépjárművek kivételével - az e törvény szerinti biztosítóval a gépjármű üzemeltetése során okozott károk fedezetére, az e törvényben meghatározott feltételek szerinti biztosítási szerződést kötni, és azt díjfizetéssel hatályban tartani.

A GFBT. 4. § (1) bekezdésének részletes elemzése

1. a biztosítási kötelezettséggel érintett gépjárművek köre:

A biztosítási kötelezettség minden magyarországi telephelyű - és a törvény értelmező rendelkezései között definiált - gépjárműre kiterjed.

A kötelező gépjármű-felelősségbiztosítási kötelezettség alól mentes gépjárművek körének és nyilvántartásának szabályairól, az e gépjárművek által okozott károk megtérítését és rendezését végző szervek kijelöléséről, működéséről, valamint a mentesített gépjárművek igazolóeszközzel történő ellátásáról szóló 17/2011. (XII. 23.) HM rendelet 3. §-a szerint a honvédségi járművek mentesek a gépjármű-felelősségbiztosítási szerződési kötelezettség alól. Az általuk okozott károk megtérítését ezen rendelet szabályozza. A rendelet meghatározza honvédségi jármű fogalmát is, ami a Magyar Állam tulajdonában és a Honvédelmi Minisztérium vagyonkezelésében lévő, a honvédségi szervezetek által üzemeltetett, hatósági jelzéssel és okmányokkal ellátott - a közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet 1. számú függelékének II. fejezetében meghatározott - gépjármű, pótkocsi, félpótkocsi, kerekes mezőgazdasági vontató, motorkerékpár, négykerekű segédmotoros kerékpár (quad), lassú jármű és munkagép, továbbá a hatósági engedélyre és jelzésre nem kötelezett segédmotoros kerékpár.

2. A biztosítási szerződés megkötésére kötelezettek köre

A gépjármű felelősségbiztosítási szerződés megkötésére a gépjármű üzemben tartója köteles.

A Gfbt. Az 57/H. § (1) bekezdésében azonban - a (2) bekezdésben meghatározott feltételek fennállása esetén - meghatározott üzemben tartókat mentesít a törvény szerinti felelősségbiztosítási szerződéskötési kötelezettség alól. Így mentesek azon gépjárművek üzembentartói, amelyeket az üzemben tartói jogokat gyakorló minisztériumot vezető miniszter, vagy az üzembentartói jogokat gyakorló szervezet felett irányítási vagy felügyeleti jogot gyakorló miniszter rendeletében a biztosítási kötelezettség alól mentesített.

Üzemben tartónak a Gfbt. 3. § 35. pontja szerint a gépjármű telephelye szerinti ország hatóságai által kibocsátott okiratba bejegyzett üzemben tartó (engedélyes, engedély jogosultja), ennek hiányában a tulajdonos minősül.

Fontos kiemelni, hogy a PTK. megkülönbözteti az üzemeltető és az üzembentartó fogalmát.

A 6:536. § (1) bekezdésében, a veszélyes üzemi felelősség szabályi között határozza meg az üzembentartó fogalmát, miszerint a fokozott veszéllyel járó tevékenység folytatójának az minősül, akinek érdekében a veszélyes üzem működik.

Ez a megfogalmazás pedig lehetővé teszi, hogy „a veszélyes üzem által okozott kár esetén ne a tényleges használó, hanem az feleljen a veszélyes üzemi felelősség szabályi szerint, akinek érdekében a veszélyes üzem működött. Gépkocsi használatának egy-egy alkalomra történő ingyenes

átengedése ez alapján nem alapozza meg az üzemeltetői minőséget, míg például a vállalat által tartósan bérelt gépkocsi használata igen.”¹²

A PTK. az üzemeltető fogalmát a IV. Cím, XVII. fejezet Találás szabályai között, a közönség számára nyitva álló helyen talált dologgal kapcsolatos rendelkezések között használja.

Látható, hogy a Gfbt. a PTK.-tól eltérően határozza meg az üzemeltető fogalmát, amikoris az üzemeltetői minőséget nem ahhoz köti, hogy kinek az érdekében áll a gépjármű működése, hanem ahhoz, hogy ki van a forgalmi engedélybe bejegyezve üzemeltetőként (illetve tulajdonosként).

A Gfbt. az üzemeltetői minőséget a szerződéskötés tekintetében tovább bővíti, amikor a 4. § (3) bekezdésében kimondja, hogy üzemeltetőnek minősül a gépjármű tulajdonosa által - szerződés vagy más hitelt érdemlően igazolt jogcím alapján - üzemeltetőként megnevezett személy.

Figyelemmel arra, hogy az 58/1991. (IV. 13.) Korm. rendelet 2. § b) pontja az üzemeltető fogalmát a Gfbt.-nek megfelelően határozta meg, érdemes megemlíteni a BH2000. 59. számú eseti döntésben foglaltakat, miszerint kötelező felelősségbiztosítás esetében a biztosítási érdek a tulajdonjoghoz vagy az üzemeltetői minőséghez kötődik, ezért a szerződés megkötésére a gépjármű tulajdonosa vagy a forgalmi engedélybe bejegyzett üzemeltetője jogosult illetve kötelezett.

Az EBH2004. 1033 számú eseti döntésében pedig a Legfelsőbb Bíróság akként foglalt állást, hogy a gépjármű kötelező felelősségbiztosítása szempontjából a gépjármű használója akkor minősülhet üzemeltetőnek, ha e jogosultságát a forgalmi engedélybe bejegyezték.

---

¹² A 2013. évi V törvény indokolása

Az 1688/2007. számú polgári elvi határozatában pedig a Legfelsőbb Bíróság azt mondta ki, hogy a tulajdonváltás forgalmi engedélybe való bejegyzése nélkül is terheli a kötelező gépjármű-felelősségbiztosítási szerződés megkötésének kötelezettsége azt az üzembentartót, aki a gépjármű tulajdonjogát átruházással megszerezte

A gépjármű-felelősségbiztosítás megkötésére köteles:

- a magyar hatóság által kibocsátott okiratba bejegyzett engedélyes, engedély jogosultja;
- amennyiben a tulajdonostól eltérő személy üzemben tartóként nem került bejegyzésre a forgalmi engedélybe, a tulajdonos;
- a tulajdonos által üzembentartóként megnevezett személy, akinek ezen jogcímét szerződés vagy más hitelt érdemlő módon igazolták;
- más tagállami telephelyű gépjármű tulajdonosa, ha a gépjármű rendeltetés szerinti tagállama Magyarország.

3. A biztosítási kötelezettség időbeli hatálya:

Kezdő időpontja:

- a) a gépjármű hatósági engedéllyel és jelzéssel való ellátásnak időpontja, illetve a külön jogszabályban meghatározott forgalomba helyezésre nem kötelezett gépjármű esetében a forgalomban történő részvétel kezdete [Gfbt. 4. § (2) bek.];
- b) tulajdonosváltás esetén, a tulajdonjog átszállása [Gfbt. 4. § (4) Ha a szerződéskötésre a tulajdonjog átszállása miatt kerül sor, az e törvény szerinti új üzemben tartó köteles a tulajdonjog átszállását követően a biztosítási szerződést haladéktalanul megkötni.];
- c) ideiglenes forgalomban tartás engedélyezése, illetve ideiglenes forgalmi engedély kiadása [Gfbt. 4. § (5) bek.];

És vége:

a) a gépjármű forgalomból történő kivonása (a szünetelés esetét kivéve), illetve a külön jogszabályban meghatározott forgalomba helyezésre nem kötelezett gépjármű esetében a forgalomban történő részvétel végleges megszüntetése [Gfbtv. 4. § (2) bek.];

b) az ideiglenes forgalomban tartási engedély, illetve az ideiglenes forgalmi engedély érvényességének vége [Gfbt. 4. § (5) bek.];

A Gfbt. 4. § (6) bekezdése az üzemben tartó halála esetére szabályozza a biztosítási kötelezettség időbeli hatályát, azzal, hogy ha biztosítási kötelezettség címzettje nem állapítható meg, a szerződés legkésőbb a hagyatéki eljárást lezáró határozat jogerőre emelkedésétől számított 30 napig tartható hatályban, amennyiben a gépjármű birtokosa a halál tényét a biztosítónak bejelentette, és a szerződést díjfizetéssel hatályban tartja.

Végül a Gfbt. 4. § (7) bekezdése a más tagállami telephelyű gépjármű tulajdonosa számára is előírja, hogy amennyiben a gépjármű rendeltetés helye szerinti tagállama Magyarország, köteles a tulajdonszerzést követően a rendelkezésre bocsátástól számított harmincnapos időtartamra az e törvény szerinti biztosítással rendelkezni.

A Fővárosi Ítéltábla a BDT2005. 1287 számon közzétett döntésében a jelen dolgozat szempontjából több lényeges megállapítást tett. Döntéséből azt emelte ki, hogy a gépjármű kötelező felelősségbiztosítás olyan sajátos hárommalanyú jogviszony, amelynek célja azoknak a károknak a megtérítése, amelyeket a biztosított esetlegesen harmadik személynek okoz és jogszabály alapján megtéríteni köteles. Ebben a jogviszonyban a biztosított - adott esetben mint gépjármű üzembentartó - nem mint károsult, hanem mint kárért felelős személy vesz rész. A jogi konstrukció célja és rendeltetése nem a biztosított kárának megtérítése, hanem azoknak a kárigényeknek a kielégítése, amelyekért ő felelős. Ezért a gépjármű üzembentartója sem az általa kötött szerződés alapján a biztosítótól, sem pedig ennek hiányában a kártalanítási számlától nem

követelheti saját kárának a megtérítését. A Fővárosi Ítéltábla ezen döntése meghozatala során a 171/2000. (X. 13.) Korm. rendelet (R.) szabályait alkalmazta, azonban megállapítása jelenleg is iránymutatóak és a döntés részletes ismertetését teszik indokolttá. A döntés amellet, hogy megfogalmazza a kötelező gépjármű-felelősségbiztosítás alapvető jellemzőit, kiemeli, hogy a károkozó biztosított saját kárának megtérítését a biztosítójától nem követelheti. Kitér továbbá az üzembentartói minőség meghatározására is, valamint taglalja, hogy a biztosító helytállási kötelezettsége milyen kártérítési igények tekintetében áll fenn, és azt, hogy ki minősül károsultnak.

Az irányadó tényállás szerint az I-II. rendű felperesek tulajdonában állt Suzuki típusú személygépkocsi forgalmi engedélyében üzembentartóként az I. rendű felperest tüntették fel, akinek a járműre vonatkozó kötelező felelősségbiztosítási szerződése korábban megszűnt, újat pedig nem kötött. Az alperesi beavatkozó az I. rendű felperes unokaöccse, aki a felperesek engedélyével a gépjárművet használta. Ennek során, 2001. május 25-én a beavatkozó, valamint a felperesek M. utónevű gyermeke, továbbá három barátjuk, az autóval szórakozni mentek. A beavatkozó a járművet szeszital hatása alatt, lakott területen, mintegy 80 km/h sebességgel vezette, mikor afölött az uralmát elveszítette és a gépkocsi egy falnak ütközött. A baleset következtében az I-II. rendű felperesek M. utónevű gyermeke a helyszínen meghalt, a gépkocsi utasai pedig súlyos sérüléseket szenvedtek. A Fővárosi Ítéltábla döntésében az alábbi megállapításokra jutott: Tekintettel arra, hogy a balesetet okozó személygépkocsi veszélyes üzemnek minősül, az ebből származó kár megtérítésére a Ptk. 345. § (1) bekezdésében írt rendelkezések az irányadóak. Az ott meghatározott fokozott (objektív) felelősség megállapításához szükséges, de egyben elegendő is a fokozott veszéllyel járó tevékenység folytatásának és az ezzel okozati összefüggésbe hozható kár bekövetkezésének a bizonyítása. A Ptk. 345. § (1) bekezdése alkalmazásában, gépjárművek esetén a fokozott veszéllyel járó tevékenység folytatója az üzembentartó. Folytatásnak az ismétlődő, rendszeres és tartós tevékenység minősül. Az üzembentartó nem minden esetben azonos a tényleges károkozóval, aki lehet a gépjármű alkalmi vezetője is. Az esetleges károsulttal szemben fennálló közvetlen és objektív felelősség azonban abban az esetben is az üzembentartót - mint a tevékenység folytatóját - terheli, ha a gépjárművet az adott esetben nem ő vezette. (BH1988. 273).

A perben nem vitás tényállás szerint a 2001. május 25-én bekövetkezett baleset idején, a balesetet és a kárt okozó, I-II. rendű felperesek tulajdonában álló és általuk üzemeltetett személygépkocsit a beavatkozó vezette. A Ptk. 345. § (1) bekezdésével kapcsolatban, az előbb kifejtettekből következik, hogy a baleset folytán bekövetkezett károkért a polgári jog szabályai szerint a kártérítési felelősség az üzembentartó I-II. rendű felpereseket terheli.

Gépjárművek esetén ez a jogi helyzet kiegészül azzal, hogy az R. 2. § (1) bekezdése minden magyarországi telephellyel rendelkező üzembentartó számára előírja, egyben az üzemeltetés feltételéül tűzi a gépjármű kötelező felelősségbiztosítási szerződés megkötését és fenntartását. Ennek teljesítése esetén, a Ptk. 559. § és az R. melléklete 1. § szerint a felelősségbiztosító köteles kielégíteni azokat a kártérítési igényeket, amelyeket a biztosított személyekkel szemben, a biztosított gépjármű üzemeltetésével okozott kár miatt támasztanak. A felelősségbiztosító e jogszabályban előírt kötelezettsége értelemszerűen azokra a károkra is kiterjed, amelyeket az üzembentartó a Ptk. 345. § (1) bekezdése alapján, mint fokozott veszéllyel járó tevékenység folytatója köteles megtéríteni. Az R. 1. § d) és b) pontjaira figyelemmel, az idézett szabályok alkalmazása során biztosítottnak a gépjármű üzembentartóját, üzembentartónak pedig annak tulajdonosát kell tekinteni. Mindebből az következik, hogy az I-II. rendű felperesek, mint a károkozó személygépkocsi tulajdonosai és üzembentartói - érvényes felelősségbiztosítási szerződés esetén, annak biztosítottjaként - követelhetik a biztosítótól, hogy elégítse ki azokat a kárigényeket, melyeket e jármű üzemeltetésével okozott kár miatt, velük szemben támasztanak.

Amennyiben a gépjármű üzembentartója az R. 2. § (1) bekezdésében előírt szerződéskötési kötelezettségének nem tesz eleget és a felelősségbiztosítási szerződéssel nem rendelkező üzembentartó kárt okoz, azt az R. 1. § g) pontja, az R. 7. § (3) bekezdése, az R. 9. § (2) bekezdése, valamint az R. 1. számú melléklet 2. § (3) bekezdése alapján a Magyar Biztosítók Szövetsége alperes által kezelt kártalanítási számla köteles megtéríteni. A törvény idézett rendelkezéseinek egybevetése alapján egyértelműen megállapítható, hogy a kártalanítási számla a felelősségbiztosítási szerződés megkötését elmulasztó üzembentartó, illetőleg gépjárműve által

okozott károkat köteles megtéríteni. Az R. 7. § (3) bekezdésének a „károsult követelését akkor is köteles kielégíteni” kifejezése károsultnak kizárólag az üzemeltetés folytán kárt szenvedett harmadik személyt jelöli és nem vonható ebbe a fogalmi körbe az az üzembentartó, akit a jogszabály a kárért felelős személyként kezel. A most vizsgált jogi szabályozás alapján megállapítható, hogy a felelősségbiztosítás - így a gépjármű kötelező felelősségbiztosítás is - olyan sajátos háromalanyú jogviszony, amelynek célja azoknak a károknak a megtérítése, amelyeket a biztosított esetlegesen harmadik személyeknek okoz és jogszabály alapján megtéríteni köteles. Ebben a jogviszonyban a biztosított - adott esetben mint gépjármű üzembentartó - nem mint károsult, hanem mint kárért felelős személy vesz részt. A jogi konstrukció célja és rendeltetése pedig nem az ő kárának megtérítése, hanem azoknak a kárigényeknek a kielégítése, amelyekért ő felelős. Mindebből az következik, hogy a gépjármű üzembentartója sem az általa kötött szerződés alapján a biztosítótól, sem pedig ennek hiányában a kártalanítási számlától nem követelheti annak a kárnak a megtérítését, amely az ő vagyonában keletkezett. Ez megfelelően irányadó abban az esetben is, ha az általa üzemeltetett gépjárművet nem ő, hanem más személy vezette.

V. A biztosító helytállási kötelezettsége és annak terjedelme

A Gfbt. 12. §-a kimondja, hogy a biztosítás kiterjed a felelősség kérdésének vizsgálatára, és azoknak a megalapozott kártérítési igényeknek a kielégítésére, amelyeket a biztosított személyekkel szemben a biztosítási szerződésben megjelölt gépjármű üzemeltetése során okozott károk miatt támasztanak.

1. Mely időpontban válik a biztosító helytállásra kötelezetté?

A PTK. 6:462. §-a egyértelműen kimondja, hogy ha a biztosítási esemény bekövetkezik, a biztosító a szerződésben a teljesítés előkészítéséhez szükséges időre tekintettel megállapított határidőn belül köteles szolgáltatását teljesíteni.

Gépjármű-felelősségbiztosítás esetén a Gfbt. 12. §-ában foglaltak alapján a biztosítási esemény a biztosított üzemeltetésében lévő gépjárműnek az üzemeltetés során harmadik személynek okozott kár bekövetkezte.

A biztosító helytállási kötelezettsége tehát a harmadik személynél (a károsultnál) jelentkező kár megtérítésében mutatkozik meg. A biztosító helytállási kötelezettsége abban az időpontban áll be, amikor a biztosított gépjármű károkozása folytán a károsultnál kár következik be.

2. A kár

A biztosító helytállási kötelezettsége a biztosított gépjármű üzemeltetése során okozott kárhoz igazodik, annak megtérítésében áll. A helytállási kötelezettsége attól függ, hogy a biztosított kártérítési felelőssége megállapítható-e vagy sem.

A kár a Ptk. 355. § (4) bekezdése értelmében a károsult vagyonában beállott értékcsökkenés és az elmaradt vagyoni előny, továbbá az a kárpótlás vagy költség, amely a károsultat ért vagyoni és nem vagyoni hátrány csökkentéséhez vagy kiküszöböléséhez szükséges.

A PTK. 6:522. § az (1) bekezdésében kimondja, hogy a károkozó a károsult teljes kárát köteles megtéríteni, míg a (2) bekezdésében részletezi a teljes kártérítés körét, ami a károsult vagyonában beállott értékcsökkenés, az elmaradt vagyoni előny és a károsultat ért vagyoni hátrányok kiküszöböléséhez szükséges költség.

Itt tartom lényegesnek kiemelni, hogy a Gfbt. 2014. március 15. napjától a PTK. 6:470. § (1) bekezdésében foglaltakkal összhangban - a biztosító helytállási kötelezettségnek terjedelme tekintetében - módosult.

A PTK. a 6:470. § (1) bekezdése alapján a biztosító helytállási kötelezettsége nem csak a biztosított által jogszabály alapján fizetendő kár megtérítésére, hanem a sérelemdíj megfizetésére is kiterjed.

Ezzel összhangban a 2013. évi CCLII. törvény a 169. § (1) bekezdésével a Gfbt.-be 3/A. § alatt egy új rendelkezést iktat be, amely kimondja, hogy e törvény alkalmazásában kár és kártérítés alatt a sérelemdíj-követelés alapjául szolgáló személyi jogsérelem és a sérelemdíj is értendő.

A PTK. 2:52. § (1) bekezdése szerint akit személyiségi jogában megsértének, sérelemdíjat követelhet az őt ért nem vagyoni sérelemért.

A (2) bekezdés szerint a sérelemdíj fizetésére kötelezés feltételeire - különösen a sérelemdíjra köteles személy meghatározására és a kimentés módjára - a kártérítési felelősség szabályait kell alkalmazni, azzal, hogy a sérelemdíjra való jogosultsághoz a jogsértés tényén kívül további hátrány bekövetkeztének bizonyítása nem szükséges.

A sérelemdíj egy összegben jár.

A 2013. évi V. törvény (PTK.) indokolása szerint „A törvény a személyiségi jogok új szankciójaként határozza meg a sérelemdíjat, és egyúttal megszünteti (...) a nem vagyoni kártérítést. A sérelemdíj a személyiségi jogok megsértésének vagyoni elégtétellel történő közvetett kompenzációja és egyben magánjogi büntetése. Erre tekintettel a törvény a sérelemdíjat nem a kártérítési jogban, hanem a személyiségi jogok megsértése esetén alkalmazandó szankciók között helyezi el.” Ez „hatékonyabb védelmet biztosít a személyiségi jogaiban sértett számára, mivel a sérelemdíj megállapításához a bíróságnak nem kell a sértett oldalán bekövetkezett hátrányt kutatnia, illetve a sértettnek azt bizonyítania. Sérelemdíjat csak egy összegben lehet kérni.”

A fentiekből következően a 2014. március 15. napját megelőzően bekövetkezett káreseményből fakadóan a biztosító a károsult vagyonában beállott értékcsökkenésből, az elmaradt

vagyoni előnyből, a kárpótlásból illetve költségből álló vagyoni és nem vagyoni kárának megfizetésére köteles.

A 2014. március 15-én és ezt követően bekövetkezett káresemények vonatkozásában viszont a károsult a vagyonában beállott értékcsökkenésből, az elmaradt vagyoni előnyből és a vagyoni hátrányok kiküszöböléséhez szükséges költségből álló vagyoni kára mellett az őt ért személyiségi jogsérelemért sérelemdíjat is követelhet.

Az alkalmazandó jogszabályok tekintetében utalok a Ptk. 54. §-ában foglaltakra, miszerint a PTK. szerződésen kívül okozott kárért való felelősségre, valamint a kártalanításra vonatkozó rendelkezéseit a hatálybalépését követően tanúsított károkozó magatartásra - ideértve a mulasztást is - esetén kell alkalmazni. A PTK hatálybalépése előtt megkezdődött, folyamatosan tanúsított károkozó magatartásra akkor is a PTK. hatálybalépése előtt hatályos jogszabályok rendelkezéseit kell alkalmazni, ha a károkozó magatartás befejezése, illetve a károk bekövetkezése a PTK. hatálybalépése utáni időpontra esik.

3. Mentésülés

A PTK. 6:464. § (1) bekezdése rögzíti azokat az eseteket, amikor a biztosító mentesül a szolgáltatási kötelezettség teljesítése alól.

A mentésüléshez a biztosítónak bizonyítania kell, hogy a kárt jogellenesen, szándékosan vagy súlyosan gondatlan magatartással az alábbi személyek okozták:

- a) a szerződő fél vagy a biztosított;
- b) a velük közös háztartásban élő hozzátartozójuk, üzletvezetésre jogosult tagjuk vagy az általános szerződési feltételben meghatározott munkakört betöltő alkalmazottjuk, tagjuk vagy megbízottjuk; vagy

c) a biztosított jogi személynek az általános szerződési feltételben meghatározott vezető beosztású tisztségviselője vagy a biztosított vagyontárgy kezelésére jogosított tagja, munkavállalója vagy megbízottja.

A (2) bekezdésben utal arra, hogy az (1) bekezdésben foglalt rendelkezést a kármegelőzési és a kárenyhítési kötelezettség megszegésére is alkalmazni kell.

A fenti feltételek fennállása esetén tehát a biztosítónak attól függetlenül, hogy a biztosítási esemény bekövetkezett, nem keletkezik teljesítési kötelezettsége.

A Ptk. 559. § (3) bekezdése az új Ptk. 6:464 § (1) bekezdésével szemben azt mondja ki, hogy a biztosítót a károsulttal szemben a biztosított szándékos vagy súlyosan gondatlan magatartása sem mentesíti. A szándékos károkozás, továbbá a súlyos gondatlanságnak a szerződésben megállapított eseteiben azonban követelheti a biztosítottól a kifizetett biztosítási összeg megtérítését, kivéve ha a biztosított bizonyítja, hogy a károkozó magatartás nem volt jogellenes.

Itt hivatkoznék a felelősségbiztosítás általános szabályai körében már leírtakra, miszerint a PTK. szabályai szerint a felelősségbiztosító a károsult irányában a biztosított szándékos, vagy súlyosan gondatlan károkozása nem tartozik helytállni.

A súlyos gondatlanság fogalmát egyik törvény sem határozza meg, így az eset összes körülményei értékelésével kell megállapítani, hogy valakinek a magatartása súlyos gondatlannak minősül-e. „A súlyos gondatlanság általában akkor áll fenn, ha a gondosságnak olyan feltűnő elhanyagolása állapítható meg, amely már egészen közel áll a szándékossághoz. Általában véve a súlyosan gondatlan magatartásokat már a felelőtlenység, az esetleges hátrányos következményekkel kapcsolatos nagyfokú közömbösség jellemzi. Pusztán a vonatkozó előírások és szabályok megszegése, a tevékenységgel kapcsolatos óvatlanság és figyelmetlenség nem elegendő a gondatlanság súlyos voltának megállapításához.” [Baranya Megyei Bíróság 2. Pf.20.164/2001., BDT 2002.641.]. A biztosítók általános szerződési feltételei általában súlyos gondatlanságként említik az

ittas munkavégzést, a foglalkozási szabályok súlyos megsértését, az előírt szakképzettség vagy a hatósági engedély hiányát. A mentesülési ok fennállását a biztosító köteles bizonyítani. A korábbi bírói gyakorlat - továbbra is iránymutató jelleggel - a súlyos gondatlanság eseteit számos döntésében értékelte. Ilyennek minősült a riasztó bekapcsolásának elmulasztása [LB Pfv.V. 22.620/1994., BH 1995.642.], a gépkocsi kulcsának hanyag tárolása [Föv. Bír. 41.Pf.20.366.2001.], továbbá a jármű elvitelét megkönnyítő pótkulcsnak, iratnak a gépkocsiban hagyása [Föv. Bír. 24.593/2000.], azonban nem súlyos gondatlanság a forgalmi engedélynek a nappali órákban a zárt telephelyen tárolt gépkocsiban hagyása [Föv. Bír. 2.Gf.75.904/2000.].

A biztosított súlyos gondatlanságának minősül, és ezzel a biztosító mentesül a gépkocsiban bekövetkezett kár megtérítésének kötelezettsége alól, ha a biztosított nem a valóságnak megfelelően jelenti be a gépkocsi vezetőjének azonosságát, s ez által a rendőrség a szükséges vizsgálatokat, például a véralkoholmérést nem végzi el [LB P.törv. III.20.100/1985., BH 1992.714.],¹³

A Gfbt. 15. §-a taxatív felsorolását tartalmazza azoknak a károknak, melyek bekövetkezte ellenére a biztosító helytállási kötelezettsége nem állapítható meg.

Így nem terjed ki a biztosítás arra a kárra, mely

a) a károkozó gépjárműben elhelyezett tárgyakban keletkezett, ha ezek nem a gépjárművel utazók személyi használatára szóló tárgyak;

b) a károkozó gépjárműben keletkezett;

c) a károkozó gépjármű biztosítottjainak egymással szembeni igényéből származó dologi kárként, illetve elmaradt haszonként keletkezett;

d) sugárzó, toxikus anyagok és termékek hatására, vagy az egészségügyi hatóságok részéről a sugárzás káros hatásainak megszüntetését célzó intézkedések folytán keletkezett;

e) a gépjármű balesete nélkül az út burkolatában keletkezett;

f) a gépjármű - forgalomban való részvétele nélkül - munkagépként való használata során keletkezett;

---

¹³ Az új Ptk. magyarázata - Polgári jog VI/Vl. 364. o. - HVG-Orac Lap-és Könyvkiadó Kft.

- g) álló gépjárműre fel-, illetve arról való lerakódás következtében keletkezett;
- h) üzemi balesetnek minősül, és a gépjármű javítási vagy karbantartási munkái során keletkezett;
- i) gépjárműverseny vagy az ahhoz szükséges edzés során következett be;
- j) környezetszennyezéssel a gépjármű balesete nélkül keletkezett;
- k) a gépjármű üzemeltetésével egyéb vagyontárgyban folyamatos állagromlással okozott, illetőleg állagromlásból adódott;
- l) háború, háborús cselekmény, terrorcselekmény következményeként keletkezett.

4. A gépjármű-felelősségbiztosítás és a veszélyes üzemi felelősség kapcsolata

A gépjármű üzemeltetése során okozott károk gyakorlatilag a gépjármű veszélyes üzemi jellegéhez kapcsolódnak, abból fakadnak.

A veszélyes üzemi működéséből eredő károk tekintetében a Ptk. a 345. § (1) bekezdésében, míg a PTK. a 6:535 § (1) bekezdésében egyaránt azt mondja ki, hogy aki fokozott veszéllyel járó tevékenységet folytat, köteles az ebből eredő kárt megtéríteni. Mentésül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a kárt olyan elháríthatatlan ok idézte elő, amely a fokozott veszéllyel járó tevékenység körén kívül esik.

„A veszélyes üzemi felelősség megállapításának - az általános felelősségi alakzatokhoz hasonlóan - feltétele a jogellenes magatartás, még akkor is, ha ezt a kitétele a törvényszöveg nem tartalmazza.”¹⁴ A veszélyes üzemi felelősség az általánosnál szigorúbb felelősségi alakzat, a károkozó pedig a veszélyes üzemi tevékenységet folytató személy lehet.

A károsultnak kell bizonyítania a veszélyes üzemi tevékenységet, a kárt és a kettő közötti okozati összefüggést.

---

¹⁴ A kártérítési jog magyarázata - Kommentár - szakmai szerkesztő: Fézer Tamás (Complex Kiadó) 165. o.

Egyik törvény sem adja meg a veszélyes üzem fogalmát. A PTK. azonban annyival bővebb szabályozást tartalmaz, hogy az üzembentartó fogalmát a 6:536. § (1) bekezdésében meghatározza, miszerint a fokozott veszéllyel járó tevékenység folytatójának az minősül, akinek érdekében a veszélyes üzem működik. Illetve a (2) bekezdése szerint, ha a veszélyes üzemnek több üzembentartója van, őket közös károkozónak kell tekinteni.

A jogszabály által meghatározott kereteket a bírói gyakorlatnak kell tartalommal kitölteni, mely során meghatározó a technika folyamatos fejlődése, adott fejlettségi szintje. A fokozott veszéllyel járó tevékenység jellemzője azonban, hogy viszonylag kis hiba aránytalanul súlyos következményekkel járhat, az abból eredő kár kiemelkedően nagy, illetve a személyek vagy vagyontárgyak széles körét érinti.

„A gyakorlatban a gépjárművet legtöbbször annak három eleme, vagy azok valamelyike emeli a veszélyes üzem fogalmi körébe: a meghajtására szolgáló motor kiemelkedő fizikai ereje, a haladási sebességben és a felépítmény súlyában rejlő mozgási energia nagysága, valamint a működtetéséhez szükséges üzemanyag fokozott tűzveszélyessége. Jellemző, hogy míg a motor fizikai erejében rejlő veszélyforrás annak leállításával általában megszűnik, a felépítmény súlyából és az üzemanyag tűzveszélyességéből eredő veszélyek álló jármű esetén is fennállnak.”¹⁵

A bírói gyakorlat többek között a gépi meghajtású közlekedési eszközöket, és így motorkerékpárt, személyautót is veszélyes üzemnek tekinti.

„Az állandó bírói gyakorlat töretlen abban, hogy a fokozott veszéllyel járó tevékenységi kört kiterjesztően kell értelmezni, az nem korlátozódhat a gépjármű gépi, technikai berendezéseire, hanem e körbe tartozik a gépjármű felett uralmat gyakorló személy, vagyis a gépjármű vezetője.”¹⁶

---

¹⁵ Molnár Ambrus: A gépjármű-felelősségbiztosítás határesetei

¹⁶ A kártérítési jog magyarázata - Kommentár - szakmai szerkesztő: Fézer Tamás (Complex Kiadó) 177. o.

A Gfbt. 12. §-a alapján a jogalkotó a biztosító helytállási kötelezettségét nem a kártérítés meghatározott felelősségi alakzatához, hanem ahhoz köti, hogy a kár a gépjármű üzemeltetése során következzen be, azzal álljon ok-okozati kapcsolatban.

Ebből a megállapításból pedig Molnár Ambrus A gépjármű-felelősségbiztosítás határesetei c. tanulmányában azt a következtetést vonta le, hogy „a felelősségbiztosító helytállási kötelezettsége nem korlátozható kizárólag azokra a károkra, melyeket a biztosított károkozó, mint fokozott veszéllyel járó tevékenység folytatója köteles megtéríteni, hanem elvileg felmerülhet a kártérítés bármely más felelősségi alakzatához kapcsolódóan is. A gépjármű üzemeltetésének fogalmi köre ugyanis lényegesen tágabb, mint a vele folytatott fokozott veszéllyel járó tevékenység köre.

Létezik tehát a gépjárművek üzemeltetésével okozott károknak egy olyan területe, amelyekért a biztosított nem a veszélyes üzemekre irányadó szabályok szerint tartozik felelősséggel, ennek ellenére a gépjármű-felelősségbiztosító kötelezettsége kiterjed azok megtérítésére.”¹⁷

5. A biztosító helytállási kötelezettségének vizsgálata bírósági eseti döntéseken keresztül

a) Érdemes jobban megvizsgálni azt a kérdéskört, hogy mikor állapítható meg a biztosító helytállási kötelezettsége és milyen alapon abban az esetben, ha a gépjárművet leállították és a kár ekkor keletkezett.

Először is különösen nagy jelentősége van a leállítás időtartamának. A Legfelsőbb Bíróság, illetve ma már Kúria töretlen ítélkezési gyakorlata szerint a gépjármű veszélyes üzemi jellege nem szűnik meg önmagában annak folytán, hogy azt valamilyen okból, rövid időre leállítják. „Különösen

---

¹⁷ Molnár Ambrus: A gépjármű-felelősségbiztosítás határesetei

irányadó ez akkor, ha a jármű közúti forgalomban való részvétel során, valamely közbejött ok miatt, de a továbbhaladás szándékával, rövid időre áll meg. Ennek leggyakoribb esetei a piros lámpánál, vasúti átjárónál, közlekedési baleset vagy műszaki meghibásodás helyszínénél, illetőleg egyéb forgalmi okból történő megállás. Az ilyen alkalmakkor keletkezett károkért fennálló felelősségre a Legfelsőbb Bíróság az álló és esetleg leállított motorú gépkocsi ellenére is minden esetben a fokozott veszéllyel járó tevékenységre irányadó szabályokat tartotta alkalmazandónak.

Hasonlóan foglalt állást abban az esetben is, amikor az üzembentartó országúton, éjszakai sötétségben haladva azért állt meg, hogy szükségét elvégezze. A gépkocsival csak részben húzódott le az út jobb oldalára, annak motorját leállította és valamennyi világítását kikapcsolta, majd attól néhány méterre eltávolodott. Pár perc múlva a vele azonos irányba közlekedő gépkocsi vezetője a rosszul leállított és kivilágítatlanul hagyott álló járművet későn vette észre és annak hátuljába hajtott. A Legfelsőbb Bíróság az ebből származó jogvitát a veszélyes üzemek találkozására irányadó és a Ptk. 346. §-ának (1) bekezdése alapján alkalmazandó általános szabályok szerint bírálta el. Rámutatott, hogy az álló jármű vezetője felróható módon járt el, amikor az úttestről kellő mértékben nem húzódott le és ott az éjszakai sötétségben autóját kivilágítatlanul hagyta. Úgy foglalt állást, hogy mindez kellő alapul szolgál a Ptk. 339. §-ának (1) bekezdésében meghatározott kártérítési felelősség megállapításához, egyben a felelősségbiztosítója marasztalásához. Utalt arra is, hogy a szabályosan haladó jármű vezetőjének az adott körülmények között a kivilágítatlan gépkocsi felbukkanására nem kellett számítnia, ezért az számára a működési körén kívül eső, elháríthatatlan okként jelentkezett.”¹⁸

Az 1692/2007. számú polgári elvi határozatában a Legfelsőbb Bíróság kimondta, hogy a gépjármű megállítását és a motor leállítását követően a gépjármű ajtajának kinyitása hozzátartozik a gépjármű üzemeltetéséhez, ezért az ezzel összefüggésben okozott kárt a felelősségbiztosító köteles megtéríteni. A Legfelsőbb Bíróság ezen határozatát még az 58/1991. (IV. 13.) Korm.

---

¹⁸ Molnár Ambrus: A gépjármű-felelősségbiztosítás határesetei

rendelet szabályainak alkalmazásával hozta, azonban az alább írt megállapításai a jelen jogszabályi keretek között továbbra is követendők.

A megállapított tényállás szerint G. J. személygépkocsijával a leállósávban megállt, majd járműve ajtaját úgy nyitotta ki, hogy eközben fellökte a mellette kerékpárjával szabályosan közlekedő T. F.-nét, aki a földre esett és emiatt a bal könyök törését és a bal csípőtáj zúzódását szenvedte el. A károkozó az alperesnél kötötte meg a gépjármű üzemeltetőjének kötelező felelősségbiztosítását. Az alperes a kár megtérítése elől elzárkózott. Arra hivatkozott, hogy a kár nem a gépjármű üzemeltetése során keletkezett. A büntető bíróság végzésével G. J.-t közúti baleset gondatlan okozásának vétsége miatt önálló intézkedésül 1 év próbára bocsátotta. Megállapította, hogy a baleset azért következett be, mert a vádlott megszegte a KRESZ 40. § (7) bekezdésében foglaltakat, mellyel megvalósította a Btk. 187. § (1) bekezdésében meghatározott vétséget. A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati eljárás során hozott határozatában az alábbiakra mutatott rá:

A peres felek között nem képezte vita tárgyát az, hogy a károkozó gépjármű veszélyes üzemnek minősül, a vita csupán abban állt köztük, hogy az út mellett leálló gépjárműnek a veszélyes üzemi jellege a gépjármű motorjának kikapcsolásával megszűnt-e vagy sem. A gépjármű üzemeltetése és ezáltal a tevékenység fokozottan veszélyes jellege akkor szűnik meg, amikor azt szabályszerűen leállítják, azaz elvégzik mindazt a tevékenységet, amely a teljes üzemen kívüli állapot létrehozásához elengedhetetlen és megszűnik a gépkocsinak az emberi irányítás alatt tartása. Az adott esetben a leállítás csupán a gépjármű motorjának a leállítását jelentette, a gépjármű elhagyása nem történt meg, ezáltal a jármű fokozott védelmet igénylő veszélyessége sem szűnt meg. A felperes károsodását eredményező baleset következményeinek viselése alól az alperes arra hivatkozással, hogy a gépjármű ajtajának kinyitásával okozott kár az üzemeltetés körén kívül esik, nem mentesülhet.

A BH2005. 54 számon meghozott eseti döntés azt emeli ki, hogy az emberi hatás átmeneti megszűnése a gépjármű veszélyes üzemi jellegét nem szünteti meg, ha annak rövid időre történt megállítása a közúton, a továbbhaladás szándékával történt, és ezért elmaradt a teljes üzemen kívüli állapot létrehozása. Az így történt leállással a gépjárműnek nem szűnik meg a közúti forgalomban való részvétele, a fokozott védelmet igénylő veszélyessége.

A tényállás szerint az I. rendű alperes 1998. február 21. napján a II. rendű alperes tulajdonában álló tehergépkocsival, illetőleg az ahhoz kapcsolódó pótkocsival közlekedett. Útközben leparkolt a felperes telephelyével szemben a lejtős úton. Mielőtt kiszállt, a gépjármű motorját leállította, a teherautót sebességben hagyta, azonban a rögzítő kéziféket nem húzta be. A vezető nélküli szerelvény gurulni kezdett, áthaladt a 31-es úton és behajtott a felperes telephelyére. Betörte a kaput, illetőleg a kerítés falát, kidöntött egy villanyoszlopot, majd az épület falának ütközött. A Legfelsőbb Bíróság kifejtette, hogy a gépjármű üzemeltetése és egyúttal a tevékenység fokozottan veszélyes jellege akkor szűnik meg, amikor a gépjárművet szabályszerűen leállítják, azaz elvégzik mindazt a szükséges tevékenységet, amely a teljes üzemen kívüli állapot létrehozásához elengedhetetlen. Ennek része a kézifék behúzása is, amely az adott esetben elmaradt. A III. rendű alperes arra helytállóan utal, hogy az üzemeltetés feltétele a gépkocsinak az emberi irányítás alatt tartása. Nem hagyható figyelmen kívül, hogy az I. rendű alperes nem kívánt hosszabb időre leparkolni a gépkocsival, ezért a tényállás részben eltérő a III. rendű alperes által hivatkozott jogesetektől.

A fent ismertetett jogesetektől levonható az a következtetés, hogy a gépjárművek üzemeltetése során okozott károk tekintetében fő szabály szerint a gépjármű veszélyes üzemi jellegének van jelentősége. A veszélyes üzemi jelleg pedig nem szűnik meg a gépjármű rövid időre történő leállításával. Ahhoz, hogy a gépjármű fokozott veszélyes jellege megszűnjön, az üzemen kívüli állapot létrehozásához szükséges tevékenységek elvégzése szükséges.

A gyakorlatban a nehézséget a huzamos időre leállított, illetve parkoló gépjármű esete okozza, azaz annak a kérdésnek az eldöntése, hogy veszélyes üzemnek minősül-e és ettől függően milyen szabályokat kell alkalmazni az általa okozott kárért fennálló felelősségre.

Az alábbiakban olyan speciális tényállások kerülnek megemlítésre, ahol a gépjármű nem a közúton, a forgalomban történő részvétel közben, hanem parkolás, leállítás, várakozás során okozott kárt.

„A Legfelsőbb Bíróság az eset összes körülményeinek az értékelése alapján - természetesen a domináns tényállási elemek lényeges eltérései mellett - volt amikor lehetőséget látott a fokozott veszéllyel járó tevékenységre vonatkozó szabályok alkalmazására és volt, amikor nem. A közös vonás az volt bennük, hogy részben eltérő jogi alapon, de a felelősségbiztosító helytállási kötelezettségét mindkét esetben megállapította.”¹⁹

Molnár Ambrus a fentebb hivatkozott tanulmányban az általa tett megállapításokat az alábbi két jogesettel illusztrálta.

Az egyik eseti döntésben megfogalmazott tényállás szerint a peres felek 1994. szeptember 10. napján, az Sz. község belterületén található lovardába mentek. A károkozó I. rendű alperes a tulajdonában álló, Peugeot típusú személygépkocsival a közútról letérve, az istálló melletti, magasabban elterülő részen parkolt. A károsult felperes, Opel Kadett típusú személygépkocsijával - parkoló hiányában - ennél alacsonyabban, a hidrofor mögött állt meg. Mindkettőjük távollétében a felperes járműve ismeretlen okból megindult a lejtőn és nekigurult a felperes gépkocsijának. A felperes a jelen peres eljárás során az ebből származó kára megtérítése iránt támasztott igényt a károkozóval, valamint annak felelősségbiztosítójával szemben.

---

¹⁹ Molnár Ambrus: A gépjármű-felelősségbiztosítás határesetei

A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati eljárásban abból indult ki, hogy a gépjármű veszélyes üzemi jellege nem szűnik meg azáltal, ha a közúti forgalomban való részvétel során, valamilyen közbejött ok miatt - de a továbbhaladás szándékával - rövidebb időre megáll. Beletartozhat ebbe a körbe a leállított motorú, parkoló gépkocsi is. Az I. rendű alperesnek a lovarda területén, az istálló melletti lejtős részen parkoló személygépkocsija ugyanis a jármű súlya, a kerekek elfordulásának lehetősége és a lejtős úton speciálisan jelentkező tömegvonzás (nehézségi erő) következtében a motor beindítása nélkül is olyan mozgási energiát rejt magában, amely a személyek, illetőleg az emberi javak széles köre számára jelenthet komoly és súlyos veszélyforrást, amelynek megelőzésére csak az üzembentartónak a szabályszerű leállítással lett volna lehetősége. Ezért ezt a parkoló járművet veszélyes üzemnek kellett tekinteni, így az annak ismeretlen okból történő megindulásával okozott károk megtérítésére az erre irányadó szabályokat kellett alkalmazni. Ez pedig megalapozta a felelősségbiztosító helytállási kötelezettségét is. Rámutatott arra is, hogy a motorizáció jelenlegi szintjén elvárható általános gondossági mértéknek az I. rendű alperes magatartása csak akkor felelt volna meg, ha a domboldalon elhelyezkedő lovarda területén, az istálló melletti emelkedőn hagyott gépkocsiját a terep lejtésével ellentétes irányú sebességben hagyja, a kéziféket ütközésig behúzza, a kerekeket pedig megfelelően kiékeeli. Emellett a közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975./II.5./ KPM- BM. rendelet /a továbbiakban: KRESZ/ 41. §-ának /7/ bekezdése előírja, hogy a járművet őrizetlenül hagyni csak abban az esetben szabad, ha a vezető gondoskodott arról, hogy a jármű önmagától el ne indulhasson és illetéktelen személy azt el ne indíthassa. Az I. rendű alperes magatartása azonban e követelményeknek nem felelt meg. Ezért ezekre a körülményekre az I. rendű alperes az objektív felelősség alóli kimentése érdekében sikerrel nem hivatkozhatott.²⁰

A másik jogesetben a károkozó II. rendű alperes a tulajdonában álló személygépkocsijával az utca jobb oldalán kialakított, csíkokkal felfestett és táblával jelzett, kijelölt parkolóban parkolt. Megálláskor a járművet egyes sebességfokozatban hagyta, a kormányt oldalra elfordította, a kéziféket azonban nem húzta be. A nap folyamán az autót gyerekek kezdték lökdösni, valamint előre-hátra húzogatni. Ennek következtében az a mellette parkoló, a károsult felperes tulajdonában

²⁰ forrás: Molnár Ambrus: A gépjármű-felelősségbiztosítás határesetei

álló személygépkocsinak ütközött és annak első ajtaján, középoszlopán, valamint bal hátsó sárvédőjén összesen 39 687 Ft költséggel javítható sérülést okozott. A felperes keresetében az I. rendű alperest mint felelősségbiztosítót, valamint a II. rendű alperest mint károkozót kérte ezen összeg megfizetésére kötelezni.

A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati eljárásban a Ptk. 345. §-ának (1) bekezdésében írott, a veszélyes üzem működésére irányadó szabályok alkalmazására nem látott lehetőséget, mert a károkozó jármű a közúti forgalomban nem vett részt, üzemen kívül állt, parkolt. Rámutatott, hogy az az adott esetben, semmilyen elemében nem tartalmazott olyan veszélyforrást, amely az állampolgárok személyét, illetőleg vagyontárgyait széles körben, vagy jelentős mértékben érinthette volna.

A jogi megoldás során abból indult ki, miszerint a Ptk. 339. §-ának (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy aki másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentessül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. A közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975. (II. 5.) KPM-BM rendelet 41. §-ának (7) bekezdése előírja, hogy a járművet őrizetlenül hagyni abban az esetben szabad, ha a vezető gondoskodott arról, hogy a jármű önmagától el ne indulhasson, és illetéktelen személy azt el ne indíthassa.

A szerződésen kívüli károkozásról szóló általános szabályokat a perbeli esetben a KRESZ idézett szabálya tölti meg tartalommal abban a vonatkozásban, hogy a jármű őrizetlenül hagyása (parkolás, várakozás) esetén annak vezetőjétől általában milyen magatartás várható el, illetőleg az mikor minősíthető vétkesnek. A törvény idézett rendelkezése szerint a vezető a jármű őrizetlenül hagyása során akkor jár el úgy, ahogy az adott helyzetben általában elvárható, ha gondoskodik arról, hogy az magától se indulhasson el, továbbá azt más személy se indíthassa el. E jogszabályi rendelkezés egyszerű nyelvtani értelmezéséből azonban olyan következtetés vonható le, hogy nem a jármű motorjának, hanem magának a járműnek az elindulását vagy elindítását kell megakadályozni. Ez utóbbi pedig nemcsak a motor beindításával érhető el, hanem közvetlen emberi erővel is. Ezért a

II. rendű alperes akkor járt volna el úgy, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható, valamint ahogy az a jogszabály előírásának is megfelel, ha a parkoló járműve sebességváltóját első sebességbe kapcsolja, és annak kézifékét is behúzza. A gépjárműnek a parkolóban történő leállítása pedig nyilvánvalón a rendeltetésszerű használat és az üzemeltetés fogalmi körébe tartozik, amely maga után vonja a felelősségbiztosító helytállási kötelezettségét.²¹

A fenti jogesettel szemben BDT2001. 402 számú eseti döntésében a Fővárosi Bíróság veszélyes üzemnek tekintette a parkoló és a járdáról leguruló Renault gépkocsit, és kimondta, hogy a kialakult veszélyhelyzetet egyértelműen és kizárólag a Renault gépkocsi vezetője okozta, aki nem a tőle elvárható módon járt el és szabálytalan magatartásával veszélyhelyzetet teremtett. A KRESZ rendelkezései szerint megálláskor a rögzítő féket is be kell húzni, és ezt F.T. nem vitásan elmulasztotta. Ezzel lehetővé tette a gépkocsi elindulását, így az üzemeltetését is, még akkor is, ha az autó motorja nem járt.(...) A mozgó gépjármű a motor bekapcsolása nélkül is veszélyes üzem. Az üzembentartó felelőssége tehát megállapítható, mert szabálytalan magatartásával ő tette lehetővé a gépjárművének guruló mozgását, üzemeltetését. (...) Az a tény, hogy a motor nem volt bekapcsolva, nem szüntette meg a gépjármű veszélyes üzemi jellegét.

Legfelsőbb Bíróság a taxiállomáson utasra várakozó, a sorban időnként előbbre guruló gépkocsival kapcsolatban rámutatott, hogy e tevékenység egészét illetően üzemeltetésnek minősül és vonatkoznak rá a KRESZ. szabályai. Ezért ha a vezető, vagy utasa a jármű ajtaját kinyitja és annak egy haladó jármű nekiütközik, az így okozott kárért a felelősségbiztosító köteles helytállni.²²

Molnár Ambrus tanulmányában levonta azt a következtetést, hogy a Legfelsőbb Bíróság gyakorlata a gépjármű felelősségbiztosítója „helytállási kötelezettségének terjedelmét kiterjeszti a veszélyes üzemén kívüli kártérítési felelősségi alakzatokra is, melyeket a bírói gyakorlat kivételes határesetekként kezel.”²³

---

²¹ forrás: Molnár Ambrus: A gépjármű-felelősségbiztosítás határesetei

²² forrás: Molnár Ambrus: A gépjármű-felelősségbiztosítás határesetei

²³ forrás: Molnár Ambrus: A gépjármű-felelősségbiztosítás határesetei

„A gépjármű felelősségbiztosítás ugyanis egy olyan speciális háromalanyú jogviszony, amelynek alapvető célja a jóhiszeműen és idegen hibából károsult személyek érdekeinek védelme a biztosított károkozóval szemben. Ennek a követelménynek pedig az felel meg, ha a felelősségbiztosító a biztosított gépjármű üzemeltetésével kétséget kizáró okozati összefüggésben álló károkat a károsultnak minden további vizsgálat nélkül megtéríti. A károkozás kártérítési felelősséghez kapcsolódó további körülményeinek már nem a károsult és a felelősségbiztosító, hanem csak és kizárólag a károkozó és a felelősségbiztosító viszonylatában van jogi jelentősége.”²⁴

b) Az alábbiakban azt vizsgálom, hogy, hogy miként alakul a kártérítési felelősség abban az esetben, ha a gépjármű valamilyen különleges közlekedési helyzetben egy másik objektummal (a közút tereptárgyai, a közlekedés más résztvevői) kapcsolatba kerülve okoz kárt; mi tartozik bele a működési körbe és mi minősül működési körön kívüli rendellenességnek

A Ptk. 345. § (2) bekezdése akként rendelkezik, hogy amennyiben veszélyes üzemek egymásnak okoznak kárt és a károkozás egyik félnek sem róható fel, de a kár egyikük fokozott veszéllyel járó tevékenysége körében bekövetkezett rendellenességre vezethető vissza, a kárt ez utóbbi köteles megtéríteni.

A PTK. 6:539. § (2) bekezdése pedig hasonlóképpen fogalmaz, amikor azt mondja, hogy ha a károkozás egyik félnek sem róható fel, a kárt az köteles megtéríteni, akinek fokozott veszéllyel járó tevékenysége körében a kár bekövetkezéséhez vezető rendellenesség merült fel.

A BH.2000.348 számú eseti döntés a gépjármű haladása következtében felpattanó kő által másik gépjárműben keletkező kár megtérítésénél irányadó körülményekre vonatkozóan ad iránymutatást. A tényállás szerint a felperes tulajdonában álló Seat Cordoba típusú személygépkocsi szélvédője 1996. szeptember 12-én a 4. számú főúton haladva megsérült. A kár úgy keletkezett, hogy egy Mercedes Benz típusú tehergépkocsi kerekéről egy kő felpattant. Az utóbbi jármű felelősségbiztosítója az alperes. Az egyik személygépkocsi kerekeitől felpattanó és a másik

²⁴ Molnár Ambrus: A gépjármű-felelősségbiztosítás határesetei

személygépkocsiban kárt okozó kőnek a veszélyes üzem működési körén belül vagy azon kívül felmerülő rendellenességként történő minősítésénél abból kell kiindulni, hogy a jogszabály a rendellenesség fogalmát nem szűkíti le a fokozott veszéllyel járó tevékenység eszközére. Az ugyanis mindig valamilyen konkrét módon körülhatárolható fizikai térben jelentkezik, és annak egy meghatározott körében fejti ki hatását. Az adott tényállás mellett ebbe a körbe mind a személygépkocsi, mind az általa igénybe vett közút, mind pedig az azon esetlegesen elhelyezkedő kő beletartozik. Ez a kő ugyanis önmagában vagy egy gyalogossal (kerékpárossal, kézi kocsival) találkozva nem jelent olyan veszélyforrást, mely egy másik személygépkocsi megsérülésének és károsodásának a lehetőségét hordozná magában. Az úttesten heverő kő csakis attól válik ilyenné, hogy azt egy komoly erőforrással rendelkező és számottevő sebességgel haladó jármű kereke úgy löki meg, hogy saját mozgási energiájából olyan mennyiséget ad át a kőnek, amelytől az alkalmassá válik a károkozásra. Ebből az következik, hogy a gépkocsi mozgási energiája és a kő súlya együttesen fejti ki károkozó hatást. Ezért annak felverődését a veszélyes üzem működésének körén belül jelentkező rendellenességként kell értékelni. Ez pedig kellő alapon szolgál a Ptk. 346. §-ának (2) bekezdésében foglalt jogkövetkezmény alkalmazásához, azaz a követ felverő gépkocsi üzemben tartója kártérítési felelősségének megállapításához és felelősségbiztosítójának a marasztalásához.

Hasonlóképpen foglalt állást a Legfelsőbb Bíróság a BH 2002. évi 359. számú eseti döntésében. Az irányadó tényállás szerint D.P. az általa vezetett VAZ 2101. típusú személygépkocsival 1997. április 27-én a késő eseti órákban B. belterületén, közlekedési lámpa zöld jelzésénél jobbra kis ívben kanyarodott. E közben a szintén zöld jelzéssel rendelkező gyalogátkelőn egy sötét színű kutya ugrott elé, ezért ösztönösen balra rántotta a kormányt, és nekiütközött a piros jelzés miatt várakozó Lancia típusú személygépkocsinak, amely a felperes tulajdona. A Legfelsőbb Bíróság azt emelte ki, hogy fokozott veszéllyel járó tevékenység körében bekövetkezett rendellenesség vizsgálata során a közúton haladó gépkocsi esetében az adott időpontban fennálló közlekedési helyzetnek is jelentősége van. Jogi álláspontja szerint a KRESZ által a gyalogosok számára biztosított elsőbbségi szabályok a gyalogátkelőhelyen váratlanul megjelenő gazdátlan kutya javára nem alkalmazhatók. [KRESZ 43. § (1) bekezdése szerint kijelölt gyalogósátkelőhelyen a

jármúval a gyalogosnak elsőbbséget kell adni. Útkereszteződésnél a bekanyarodó jármúval - kijelölt gyalogosátkelőhely hiányában is - elsőbbséget kell adni a gyalogosnak, ha azon az úttesten halad át, amelyre a jármű bekanyarodik.

(2) bekezdés szerint azt a helyet, ahol az (1) bekezdés értelmében a gyalogosnak elsőbbsége van, a jármű vezetőjének csak olyan sebességgel szabad megközelítenie, hogy a jármű vezetője az elsőbbségadási kötelezettségének eleget tudjon tenni. A jármű vezetőjének a kijelölt gyalogos-átkelőhelyet csak fokozott óvatossággal és olyan sebességgel szabad megközelítenie, hogy a járművel, amennyiben szükséges, a gyalogos átkelőhely előtt meg is tudjon állni.

A (3) bekezdés kimondja, hogy a kijelölt gyalogos átkelőhely előtt megálló vagy forgalmi okból álló jármű mellett meg kell állni és továbbhaladni akkor szabad, ha a vezető meggyőződött arról, hogy azt a gyalogosok elsőbbségének a megsértése nélkül megteheti.]

Kimondta, hogy a gyalogos átkelőhelyen váratlanul megjelenő gazdátlan kutya nem minősül mindkét fél működési körén kívül eső rendellenességnek sem. A jogszabály ugyanis a rendellenesség fogalmát nem szűkíti le a fokozott veszéllyel járó tevékenység eszközére. A közúton haladó gépjármű esetén ebbe a körbe mind a személygépkocsi, mind az általa igénybe vett közút, mind pedig a számára az adott időpontban fennálló közlekedési helyzet beletartozik. A perbeli esetben ez a közlekedési helyzet magába foglalta az útkereszteződést, az ott tilos jelzésénél várakozó, kárt szenvedett személygépkocsit és a zöld jelzés mellett jobbra kis ívben kanyarodó, károkozó gépjárművet az általa igénybe vett gyalogátkelőhellyel, valamint az azon történő mozgásokkal együtt. A perben nem vitás tényállás szerint ebben a körben merült fel az alperesi biztosítottat hirtelen kormányozdulatra kényszerítő kutya. Ezért az adott közlekedési helyzetben annak felbukkanása nem volt a manőverező vezető működési körén kívüli rendellenességnek tekinthető. Ebből pedig az következik, hogy a piros jelzésnél várakozó másik gépjármű sérülését a kanyarodó jármű működési körén belül felmerült rendellenesség idézte elő, mely a Ptk. 346. §-ának

(2) bekezdésére figyelemmel kellő alapul szolgált az ő felelőségének a megállapításához és felelősségbiztosítója marasztalásához.

Igen gyakoriak a gépjárműnek vaddal való ütközéséből származó jogviták. „Az erre vonatkozó legalapvetőbb iránymutatásokat a Legfelsőbb Bíróságnak a BH. 2000. évi 401. és 402. számú eseti döntései tartalmazzák. Ezek abból indulnak ki, hogy a vadászatról és vadgazdálkodásról szóló 1996. évi LV. törvény 75. §-ának (3) bekezdése szerint a vadászatra jogosult a Polgári Törvénykönyvnek a fokozott veszéllyel járó tevékenységre vonatkozó szabályai szerint köteles megtéríteni a károsultnak a vad által a mezőgazdálkodáson és erdőgazdálkodáson kívül másnak okozott kárt. A törvény idézett rendelkezésének a Ptk. 345. §-ának (1) bekezdésével történő egybevetéséből az következik, hogy a gépjárműnek vaddal történő ütközése esetén a kártérítési felelőség a veszélyes üzemek találkozására vonatkozó és a Ptk. 346. §-ának (2) és (3) bekezdésében meghatározott szabályok szerint alakul. A hivatkozott eseti döntések lényeges és iránymutató tartalma szerint, ezek alkalmazása során, önmagában a vad közúton való megjelenése, feltűnése és áthaladása nem értékelhető a vadásztársaság fokozott veszéllyel járó tevékenysége körében bekövetkezett rendellenességként. Ilyen esetekben a kártérítési felelőség alapja a kármegelőzési kötelezettség elmulasztása lehet. A vadnak gyorsforgalmi utakon való hirtelen felbukkanása azonban már a vadászatra jogosult fokozott veszéllyel járó tevékenysége körében bekövetkezett elháríthatatlan oknak (rendellenességnek) minősül. A jármű vezetőjének ugyanis elsősorban a közút jellegéből, az út tényleges forgalmából kell megítélnie azt, hogy reálisan milyen akadállyal kell számolnia. Gyorsforgalmi utak (autópályák és autóutak) esetében a járművezetőnek - a KRESZ tiltó rendelkezése folytán - gyalogos, illetve lassú jármű feltűnésével nem kell számolnia, ehhez képest (a forgalom ütemének az út jellegéből adódó fenntartása érdekében is) a szóban forgó utakon közlekedő járművek sebessége az egyéb közutakhoz viszonyítva lényegesen magasabb. A nagyobb sebesség folytán viszont - ide nem értve a kellő körültekintés elmulasztását vagy a relatív gyorshajtsást, illetőleg a felróhatóság egyéb lehetséges eseteit - gyakran objektíve elkerülhetetlenné válik a gépjármű elé ugró vaddal való ütközés. E sajátos helyzetben a vadnak a gyorsforgalmi utakon való hirtelen felbukkanása a vadászatra jogosult fokozott veszéllyel járó tevékenysége körében

bekövetkezett elháríthatatlan oknak ("rendellenességnek") minősül, s a Ptk. 346. §-a (2) bekezdésének kockázattelepítő szabálya alapján a kár megtérítésére a vadászatra jogosult köteles."²⁵

A BH2001. 275 számú jogeset azt emelte ki, hogy a védett útvonalon levő kereszteződésben elhelyezett „elsőbbsegadás kötelező” tábla ismeretlen személy általi eltávolítását a veszélyes üzemek találkozása esetén mindkét fél működési körén kívül eső rendellenességként kell értékelni. A megállapított tényállás szerint az alperes 1995. augusztus 16. napján segédmotoros kerékpárjával haladt Siófok-Kilitiben a Kacsóh Pongrác úton. Ez az útvonal táblával jelzett, a keresztező utcáknak fölérendelt főútvonal volt. A Kacsóh Pongrác út és a Zalka Máté u. kereszteződéséhez érve összeütközött D. V. tulajdonában álló, Audi típusú személygépkocsival. E jármű az alpereshez képest jobb kéz felől keresztezte a neki felsőbbrendű Kacsóh Pongrác utat, és azért nem adta meg az azon haladó segédmotoros kerékpárnak az elsőbbseget, mert a Zalka Máté u. kereszteződéséből ismeretlen személyek az „elsőbbsegadás kötelező” táblát eltávolították és ennek hiányában a neki elsőbbseget biztosító jobbkéz-szabályra számított. Az alperes felelősségbiztosítással nem rendelkezett, ezért az Audi gépkocsiban keletkezett 641 306 Ft kárt a felperes térített meg, majd keresetében ennek megfizetése iránt támasztott igényt az alperessel szemben. A Legfelsőbb bíróság döntésében - még az 58/1991. (IV. 13.) Korm. rendelet alkalmazásával - az alábbiakat mondta ki. A Kormányrendelet 9. § (2) bekezdése és 10. § (6) bekezdésének egybevetéséből az következik, hogy a felelősségbiztosítási szerződéssel nem rendelkező üzembentartó által okozott kárt a MABISZ köteles megtéríteni, de csak abban az esetben, ha a károkozó a kár bekövetkeztéért a polgári jog szabályai szerint kártérítési felelősséggel tartozik. Ezért a továbbiakban azt kellett megvizsgálni, hogy az alperest az 1995. augusztus 16-án bekövetkezett káreseményért mennyiben terheli kártérítési felelősség. Helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság hogy ezt a kérdést a veszélyes üzemek találkozására irányadó szabályok alkalmazásával kellett elbírálni. A Ptk. 346. § (3) bekezdése előírja, hogy ha a kárt mindkét fél fokozott veszéllyel járó tevékenysége körében bekövetkezett rendellenesség okozta, továbbá ha ilyen rendellenesség egyik félnél sem állapítható meg, kárát - felróhatóság hiányában - mindegyik

²⁵ Molnár Ambrus: A veszélyes üzemek találkozásának határesetei

fél maga viseli. A perben nem vitás tényállás szerint a perbeli káresemény arra a körülményre volt visszavezethető, hogy az alperes által használt és mindvégig „főútvonal” táblával jelzett Kacsóh Pongrác út fölérendeltségét a Zalka Máté utca kereszteződésében biztosító „elsőbbségadás kötelező” táblát ismeretlen személy eltávolította. Ezt a körülményt azonban mindkét fél működési körén kívül eső rendellenességként kellett értékelni, mely a törvény idézett rendelkezésre értelmében azzal a jogkövetkezéssel járt, hogy a kárát mindkét fél maga köteles viselni. Ebből okszerűen következik, hogy az alperest nem terhelte felelősség a másik járműben keletkezett károkért. Emiatt a felperes által kifizetett szolgáltatás reá történő áthárítására nem volt jogi lehetőség.

A fent ismertetett jogesetkből az a következtetés vonható le, hogy „a veszélyes üzem eszköze egy szűkebb fogalom, amely kiegészül a működési kör tágabb fogalmával. Az utóbbi pedig magába foglalja a működéshez igénybe vett fizikai teret, valamint annak minden olyan elemét, objektumát, részét és tényezőjét, továbbá azt a fizikai és jogi összefüggés-rendszert, amely az eszköz működésére és az általa okozott kár bekövetkezésére, vagy nagyságának alakulására, illetőleg esetleges megelőzésének a lehetőségére kihatással lehet. Az így kibővült körben felmerült esetleges rendellenességeket pedig a Ptk. veszélyes üzemi felelősségre vonatkozó szabályainak az alkalmazása szempontjából a veszélyes üzem működési körén belülinek kell tekinteni.”²⁶

„A jogszabály ugyanis a rendellenesség fogalmát nem szűkíti le a fokozott veszéllyel járó tevékenység eszközére. A közúton haladó gépjármű esetén ebbe a körbe mind a személygépkocsi, mind az általa igénybe vett közút, mind pedig a számára az adott időpontban fennálló közlekedési helyzet beletartozik.”²⁷

---

²⁶ Molnár Ambrus A veszélyes üzemek találkozásának határesetei

²⁷ BH 2002. évi 359. számú eseti döntés

c) A biztosító helytállási kötelezettségének meghatározását segítő további jogesetek

A BH2007. 410 számú eseti döntés rögzíti, hogy a kötelező felelősségbiztosítás alapján nem csak a tulajdonos, hanem más károsult kára is megtérítendő. A Legfelsőbb Bíróság kifejtette, hogy a Ptk. 559. § (1) bekezdése szerint a felelősségbiztosítási szerződés alapján a biztosított követelheti, hogy a biztosító a szerződésben megállapított mértékben mentesítse őt olyan kár megtérítése alól, amelyért jogszabály szerint felelős. Az 58/1991. (IV. 13.) Korm. rend. 7. § (1) bekezdése értelmében a károsult jogosult kárigényét a biztosítóval szemben közvetlenül érvényesíteni. A felperes nem kizárólag tulajdonosként (mint jogutód), hanem a káresemény időpontjában fennálló bérleti jogviszonya alapján, mint a gépjármű bérlője is szenvedhetett a káreseménnyel okozati összefüggésben kárt. Ennek megtérítésére is kötelezhető az alperes a Ptk. 559. §-a és a Kormányrendelet alapján.

A BH2011. 195 számú eseti döntés szerint a közúti baleset károsultjának a beleegyezése a károkozás jogellenességét megszünteti, és a biztosítót mentesíti a kötelező felelősségbiztosítás alapján fennálló kártérítési felelőssége alól, a biztosítónak jogalap hiányában fizetési kötelezettsége nem keletkezik.

Az alábbi két eseti döntés azt fejti ki, hogy mikor minősül az adott jármű munkagépnek, és ebből következően kiterjed-e az általa okozott kár megtérítésére a biztosító helytállási kötelezettsége.

A BH1983. 332 számú eseti döntésében - még a 42/1970. (X. 27.) Korm. sz. r. 2. § (4) bek. b) pontja alapján - a Legfelsőbb Bíróság azt mondta ki, hogy a billenőplatós tehergépkocsit a gépi erejű billentési művelet tartama alatt munkagépként használt gépjárműnek kell minősíteni. A tényállás szerint a felperes billenőplatós tehergépkocsijával gyárterületen földet szállított. A tehergépkocsit G. Gy. felperes gépkocsivezető vezette, aki a föld kiürítése után a visszabillentési művelet befejezése előtt indított, és a billenőplató a munkaterület felett haladó vezeték

leszakította, amely T. Cs. T. dolgozóra esett. A nevezett részére a felperes 7777 Ft kártérítést fizetett, mely összeget és kamatait a jelen keresetben érvényesítette a biztosító alperes ellen. A döntés indokolása szerint a perben szereplő billenőplatós ZIL tehergépkocsit azért kell munkagépként használt gépjárműnek minősíteni, mert a platóján fuvarozott földet gépi erejű billenéssel rajta le, így maga a gépjármű - a lerakási művelet erejéig - munkagépként üzemelt. A felelősségbiztosítás kizárása csak az ilyen használat tartama alatt keletkezett károkra vonatkozik, ezért pl. ugyanezen tehergépkocsival a fenti művelet elvégzése után okozott kár feltehetően biztosításai eseményként lenne értékelhető.

A fentihez hasonló döntést tett közzé a Legfelsőbb Bíróság a BH2006. 152 szám alatt, de már a 171/2000. (X. 13.) Korm. rendelet 1. számú melléklet 8. § f) pontja alapján. Itt a tényállás szerint a felperes telephelyén, 2003. szeptember 15-én a felperes alkalmazottja M.P.-né munkatársaival napraforgó-magot takarított össze. A felperes alkalmazásában álló V.F., aki vezetésre jogosító képesítéssel és igazolvánnyal nem rendelkezett az UN 053 típusú rakodógépet a benne hagyott indítókulccsal beindította és a rosta és szárító közötti területen lévő kupacokhoz vezette. A magokat M.P.-né a rakodógép kanálába tette. Ezt követően V.F. a rakodógéppel egy másik kupac felszedéséhez indult. M.P.-né a kupac mellett állva várta, hogy azt a gép kanálába lapátolja. V.F. első próbálkozásra nem tudott a kupacra ráfordulnia, ezért hátrátolatott, majd ismét elindult a kupac felé. Annak közelébe érve a rakodógép hirtelen felgyorsult, V.F. lába a fékpedálról lecsúszott és M.P.-nét a rakodógép kanálának bal oldali része a rosta tartóoszlopához nyomta. A rakodógép kanala M.P.-né bal combját középtájon roncsolta, szinte csonkoltá, a combcsontot is összetörte. A sérült bal combját a középső harmadában csonkolták, így maradandó fogyatékosága keletkezett. A határozat indokolása szerint a jogvitára alkalmazandó 171/2000. (X. 13.) Korm. rendelet 1. § a) pontja a kötelező gépjármű-felelősségbiztosítás körébe vonja a munkagép által okozott kár megtérítését is azzal, a Rendelt 1. számú melléklete 8. § f) pontjában meghatározott korlátozással, hogy a biztosító nem téríti meg a kárt, ha a baleset a gépjármű munkagépként történő használata során következett be. A perben is hivatkozott állandó bírói gyakorlat a gépjárművek kötelező felelősségbiztosítási szabályainak alkalmazási körében különböztet a

közlekedésre és speciális munkavégzésre egyaránt alkalmas munkagépek által okozott károkért viselt felelősségi alakzatok között. Ha a munkagép a közlekedésre jellemző helyváltoztatás nélkül a munkagép rendeltetésének megfelelő munkafolyamatot végez, nyilvánvaló, hogy ez a munkagép jellegű használat a gépjármű-felelősségbiztosítási felelősséget kizárja. A közlekedésre jellemző, általában helyváltoztatató jellegű mozgás - amennyiben a KRESZ szabályai alá tartozik -, károkozása esetén kiváltja azonban a biztosító gépjármű-felelősségbiztosításon alapuló helytállási kötelezettségét. Adott esetben B.E. igazságügyi gépjármű-közlekedési műszaki szakértő - a fél előadásának minősülő, de a perben nem vitatott - magánszakvéleményében elvégezte a gép- és gépjármű értékelést, valamint a balesetelemzést. Megállapította, hogy a felperes alkalmazottja nem a munkagépre jellemző munkafolyamat végzése során, hanem a gépjármű mozgásával, helyváltoztatásával, tehát közlekedési helyzetben okozta a balesetet. A gépjármű kanala menethelyzetben volt az egész közlekedés során. A perben nem volt vitatott az a ténymegállapítása sem, hogy a károkozó művelet során a tengelykapcsoló, a fék- és gázpedál, valamint a kormánykerék kezelését kellett a jármű vezetőjének végrehajtani. A munkagépre jellemző „speciális kezelő szervek” alaphelyzetben, kikapcsolt állapotban voltak. Ebből következően a teljes gépjármű mozgása, helyváltoztatása és nem a speciális munkagépre jellemző mechanizmusok mozgása idézte elő a súlyos balesetet. Megállapította, hogy mivel a biztosító gépjármű-felelősségbiztosítási felelőssége szempontjából annak volt jelentősége, hogy a kárt nem álló helyzetű munkagéppel, hanem a gépjármű közlekedésére jellemző, balesetet okozó járművezetéssel okozták, az alperes helytállási kötelezettsége az Ptk. 559. § (1) bekezdése és a Rendelet 1. számú melléklet 1. §-a alapján fennáll.

A fenti eseti döntések még a korábbi jogszabályi keretek között születtek, azonban a Gfbt. a 15. § f) pontjában hasonlóképpen rendelkezik, amikor kimondja, hogy a biztosítás nem terjed ki arra a kárra, amely a gépjármű munkagépként való használata során keletkezett. Beépítette a szabályozásba kivételként azt az esetet, amikor a károkozás a gépjármű forgalomban történő részvétele során, azonban munkagépként való használattal keletkezik. Az ilyen károkért ugyanis a biztosító helytállási kötelezettséggel tartozik.

Azt, hogy az adott gépjármű munkagépként okozta-e a kárt, annak vizsgálatával lehet megállapítani, hogy a kár milyen mozgási helyzetben, a közlekedésre jellemző járművezetéssel vagy a munkagépre jellemző speciális mozgás során következett-e be.

A BDT2005. 1240 számon közzétett döntés értelmében a gépjármű kötelező felelősségbiztosítási szerződés kötésére kötelezett üzemtartó, valamint a fokozott veszéllyel járó tevékenységet folytató üzemtartó személye elválhat egymástól, mert előbbi a tulajdonjoghoz, illetőleg a forgalmi engedélybe bejegyzéshez, utóbbi pedig a tényleges tevékenység rendszeres és tartós folytatásához kötődik. A kétféle kártérítési felelősségi alakzat pedig olyan összefüggésben áll egymással, hogy ha a bejegyzett üzemtartó a jogszabály alapján olyan kárt térít meg, amely egyébként a fokozott veszéllyel járó tevékenységet folytató üzemtartót terhelné, akkor azt tőle a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint igényelheti.

A BH1997. 289. számon közzétett döntés rögzíti, hogy a kötelező gépjármű-felelősségbiztosítási szerződés alapján a biztosító nem felel a biztosított járművei által egymásnak okozott kárért. A perben nem vitás tényállás szerint a peres felek között a Ptk. 559. §-ának (1) bekezdése, valamint az 58/1991. (IV. 13.) Korm. rendelet által szabályozott kötelező gépjármű-felelősségbiztosítási szerződés jött létre. Ennek értelmében a felperes arra tarthat igényt, hogy az alperese mentesítse őt a biztosított járművek üzemeltetésével okozott olyan károk megtérítése alól, amelyekért őt egyébként a polgári jog szabályai szerint felelősség terhelné. Ebből következik, hogy az alperes a vele kötött felelősségbiztosítási szerződés alapján - a jármű vezetőjének személyétől függetlenül - köteles helytállni mindazon károkért, amelyeket a biztosított járművel harmadik személynek okoztak. Nem terjed ki azonban az alperes megtérítési kötelezettsége azon károkra, amelyeket a biztosított saját járművében vagy egyéb vagyontárgyaiban keletkeztek. Nincs ugyanis a polgári jogoknak olyan szabálya, mely a felperest felelőssé tenné a saját vagyontárgyaiban okozott károkért.

6. A helytállási kötelezettség mértéke

A Gfbt. 13. § (1) bekezdése határozza meg azt maximális összeget, ameddig a biztosító - az egyéb feltételek fennállása esetén - a kár megtérítésére köteles. E szerint egy biztosítási esemény vonatkozásában a károsultak számától függetlenül a biztosító dologi károk esetén káreseményenként 500 millió Ft összeghatárig, személyi sérülés miatti károk esetén káreseményenként 1600 millió Ft összeghatárig köteles helytállni, mely összegek magukban foglalják a káresemény kapcsán bármilyen jogcímen érvényesíthető követeléseket, az igényérvényesítés költségeit, valamint a teljesítés időpontjáig eltelt időszakra járó kamatokat.

Ha a biztosított a kárt más tagállam területén okozta, vagy a zöldkártyarendszer azon országainak területén, amelyek nemzeti irodájával a magyar Nemzeti Iroda megállapodást kötött, a biztosító helytállási kötelezettségének mértéke a káresemény helye szerinti ország gépjármű-felelősségbiztosítási jogszabályai szerint áll fenn. Ha a biztosító szerződésben meghatározott helytállási kötelezettségének mértéke magasabb a káresemény helye szerinti országban előírt mértéknél, a biztosító helytállási kötelezettsége a biztosítási szerződésben vállalt összeghatárok mértékéig áll fenn. [(2) bekezdés]

Több káresemény esetén pedig, amennyiben azok azonos okból következtek be, közöttük a közvetlen okozati összefüggés megállapítható és időben is összefüggnek, egy biztosítási eseménynek kell tekinteni. [(3) bekezdés]

A Gfbt. 14. §-a rögzíti a több jogosult kártérítési igényére, illetve a kártérítési összeg felosztására irányadó szabályokat.

Ha egy biztosítási eseménnyel kapcsolatban több jogosult megalapozott kártérítési igénye meghaladja a fent hivatkozott 13. § (1)-(2) bekezdésében meghatározott összeget, akkor a

kártérítési igények megtérítése az összes kártérítési igénynek a károkra káreseményenként meghatározott összeghez viszonyított arányában történik.

Amennyiben a biztosítónak járadékot kell fizetnie, a biztosítási összeg felosztásakor a járadék tőkeértékét kell figyelembe venni. Ha a jövőben várható járadékkifizetések tőkeértéke magasabb a szerződésben rögzített biztosítási összegből rendelkezésre álló összegnél, a biztosító a járadékkifizetések tőkeértékét arányosan csökkentve állapítja meg a járadék nagyságát.

Ha a biztosítási esemény folytán az adott kártípusra (dologi, illetve személyi kár) meghatározott káreseményenkénti összeg kimerül, a biztosítási összeg felosztásakor figyelembe nem vett károsult kizárólag akkor érvényesíthet kártérítési igényt, ha azt a biztosító a károsultnak fel nem róható okból hagyta figyelmen kívül. Ebben az esetben a kárt olyan arányban kell az adott kártípusra meghatározott biztosítási összeg újrafelosztásával megtéríteni, amilyen arányban a károsult a biztosítási összeg felosztásakor abból részesülhetett volna. Ez a rendelkezés irányadó abban az esetben is, ha egy vagy több károsult kártérítési igénye a károsultnak fel nem róható okból a biztosítási összeg felosztását követően jelentkezik, vagy növekszik (pl. egészségi állapot romlása).
[(1)-(3) bek.]

További részletszabályokat tartalmaznak a 14. § (5) és (6) bekezdései is, miszerint, ha a biztosító a figyelembe nem vett károsult kárát az (1)-(4) bekezdésekben foglaltak szerint megtérítette, a biztosítási összeg újrafelosztása miatt jogosult a többi érintett károsulttól a részükre korábban teljesített kárkifizetésből az új kártérítési arányt meghaladó kártérítési összeget visszakövetelni a kifizetést követő 5 éven belül. A biztosító az újrafelosztás lehetőségéről köteles a károsultat a kárrendezés során, az első kárkifizetéssel egyidejűleg írásban tájékoztatni. Ha egy vagy több károsult kártérítési igénye a biztosítási összeg (1) bekezdésben meghatározottak szerinti felosztásakor figyelembe vethet csökken, abban az esetben a többi károsult a biztosítási összeg újrafelosztásából eredő új kártérítési aránynak megfelelő kártérítésre jogosult.

A Gfbt. 32/A. § (1) bekezdése szerint gépjármű károsodása esetén a biztosító előzetes kalkulációt készít az általa téríthető helyreállítási költségek és kiadások nettó, illetve bruttó összegéről, illetve - amennyiben az értékcsökkenés fizetésének feltétele fennáll - az értékcsökkenés mértékének megfelelő összegről, és erről tájékoztatja a jogosultat.

A (2) bekezdés szerint a biztosító a gépjárműben keletkezett kár helyreállításához szükséges költségek általános forgalmi adóval növelt összegét a károsultnak csak akkor térítheti meg, ha a károsult által bemutatott számla tartalmazza az elvégzett munkálatok megnevezését, anyagköltségét és munkadíját, valamint megfelel a számviteli előírásoknak. „Ellenkező esetben a biztosító csak a kalkulált nettó költséget és az esetleges értékcsökkenést köteles megfizetni. A Bit. 96. § (9) bekezdése értelmében a kötelező felelősségbiztosítás alá tartozó gépjárműkár esetén a biztosító az előzetesen kalkulált nettó kártérítési összeg legfeljebb 60%-át fizetheti szolgáltatási előlegként.”²⁸

Végül érdemes megemlíteni a Gfbt. 32/B. § (1) bekezdésében foglaltakat, mely a biztosító kötelezettségévé teszi, hogy amennyiben álláspontja szerint a közlekedési balesettel érintett gépjármű kormányműve, futóműve, illetve karosszériája (alváza) olyan károsodást szenvedett, amely miatt a közúti forgalomban való további részvételre közlekedésbiztonsági szempontból alkalmatlannak tekinthető és a helyreállítás - a jogosult erre irányult nyilatkozata alapján - nem történik meg, a kárfelvételi eljárás befejezésétől számított tíz napon belül - az alkalmatlanság okának feltüntetésével - értesítse a közlekedési hatóságot, kivéve, ha a károsult a hulladékká vált gépjárművekről szóló jogszabály hatálya alá tartozó gépjármű esetén annak bontási átvételi igazolását a biztosítónak bemutatja.

A Gfbt. 32/B. § (2)-(4) bekezdései a biztosító teljesítését további feltételekhez köti.

---

²⁸ Az új Ptk. magyarázata - Polgári jog VI/VII. 362. o. - HVG-Orac Lap-és Könyvkiadó Kft.

Így a biztosító a gépjárműben keletkezett károsodás esetén a kár helyreállításához szükséges teljes költséget biztosítási szolgáltatása keretében csak akkor térítheti meg a károsultnak, ha a közlekedési hatóság a gépjármű műszaki vizsgálata eredményeként arról tájékoztatja, hogy a gépjármű a közúti forgalomban való részvételre közlekedésbiztonsági szempontból alkalmas, vagy pedig műszaki alkalmatlansága miatt ideiglenesen kivonta a forgalomból (amennyiben a gépjármű nem tartozik a hulladékká vált gépjárművekről szóló jogszabály hatálya alá). Amennyiben a hulladékká vált gépjárművekről szóló jogszabály hatálya alá tartozó gépjárművet közlekedésbiztonsági szempontból véglegesen alkalmatlannak minősítette, a biztosító nem fizetheti ki a helyreállítási költséget. Az értékcsökkenés összegét pedig csak akkor fizetheti ki a károsult részére, ha a károsult az ilyen gépjármű esetén annak bontási átvételi igazolását a biztosítónak bemutatta vagy a gépjárművet a járási hivatal a forgalomból véglegesen kivonta. A törvény arra az esetre is megtiltja a biztosító teljesítését, ha az üzemeltető a biztosító értesítése alapján elrendelt műszaki vizsgálatra a gépjárművet nem mutatta be, és a műszaki vizsgálatra más módon sem került sor.

VI. A kártalanítási számla helytállási kötelezettsége

Azokban az esetekben, amikor a károsultnak olyan gépjármű által okoznak kárt, amelyre az üzemeltető - kötelezettsége ellenére - biztosítást nem kötött, vagy a gépjármű üzemeltetője, vagy a gépjármű maga ismeretlen, a károsult kárának megtérítésére a Kártalanítási Számla kezelője köteles. Ezekben az esetekben ugyanis nincsen olyan biztosító, akinek a helytállási kötelezettségét meg lehetne állapítani, így a Kártalanítási Számla kezelője a jogszabály által korlátozott mértékű helytállásra köteles.

Kártalanítási Számla (Garanciaalap): a Gfvt. szerinti biztosítók által létrehozott és folyamatosan finanszírozott pénzalap, amelynek feladata a biztosítási kötelezettség ellenére biztosítással nem rendelkező üzemben tartó gépjárműve által vagy a Gfvt.-ben meghatározott

korlátozásokkal az ismeretlen üzemben tartó gépjárműve által, valamint az ismeretlen gépjárművel okozott károk megtérítése, amennyiben a kötelezettségvállalás országa Magyarország.²⁹

A Kártalanítási Számla kezelője a MABISZ.

A Gfbt. az általános rendelkezésekhez képest az ismeretlen gépjármű által okozott károk megtérítésével kapcsolatban eltérő szabályokat állapít meg a kártérítésre kötelezett személyét, a helytállási kötelezettség terjedelmét és az igényérvényesítés rendjét illetően.

A Kártalanítási Számla kezelőjének a törvény szerint fennálló felelőssége egy mögöttes és korlátozott mértékű felelősség.

A károsult a Kártalanítási Számla kezelőjével szemben az alábbi esetekben érvényesítheti a követelését:

- biztosítási kötelezettség ellenére szerződéssel nem rendelkező üzembentartó gépjárműve által okozott kár;
- ismeretlen üzemben tartó gépjárműve által okozott kár;
- ismeretlen gépjárművel Magyarország területén okozott kár;
- a biztosító kockázatviselésének szünetelési ideje alatt bekövetkezett kár esetén.

A Gfbt. 3. § 17. pontja határozza meg az ismeretlen gépjármű fogalmát. E szerint ismeretlen gépjármű az a gépjármű, amely nem azonosítható, illetve utólag sem azonosítható, mivel elhagyta a baleset helyszínét, vagy azonosító adatokkal nem rendelkezik, illetve azokat meghamisították vagy nem felismerhetők.

A Kártalanítási Számla kezelője a biztosítóra is irányadó, a Gfbt. 13. § (1) bekezdésében meghatározott összeghatárokig köteles helytállni. A károsult kárát akkor is köteles megtéríteni, ha a kárt forgalomba nem helyezett vagy a forgalomból kivont gépjárművel okozták.

---

²⁹ Gfbt. 3. § 22. pont

Ha biztosítási fedezettel nem rendelkező üzemben tartó magyarországi telephelyű gépjárművével más tagállam területén kárt okoz, vagy ha a károkozó gépjármű rendeltetés helye szerinti tagállama Magyarország, a Kártalanítási Számla kezelője a Gfbt. 13. § (2) bekezdésében meghatározott mértékig megtéríti a károsult kárát, vagy a külföldi nemzeti iroda, illetve tagja, a tagállam kártalanítási szervezete, vagy garanciaalapja visszakövetelési igényét. Nem tagállam területén okozott károk esetében a Kártalanítási Számla kezelőjét e kötelezettség a nemzeti irodák közötti ez irányú megállapodás alapján terheli.³⁰

A helytállási kötelezettség mértéke:

Nem terjed ki a Kártalanítási Számla helytállási kötelezettsége

- a károsult olyan kárának a megtérítésére, melyet a társadalombiztosítás vagy vagyon- és felelősségbiztosítás alapján követelheti; a vagyon- és felelősségbiztosításból, valamint a társadalombiztosításból eredő megtérítési követeléseket a Kártalanítási Számla nem fedezi.
- ismeretlen gépjárművel a károsult gépjárműben, az útban, az út tartozékát képező közlekedési műtárgyakban, az elektromos és a hírközlési berendezésekben és egyéb közművekben, ezek tartozékaiban, a reklámhordozó eszközökben, továbbá az egyéb vagyontárgyakban okozott károokra.³¹

A második eset alól egyetlen kivétel van, amikor az ismeretlen gépjárművel okozott baleset halállal vagy súlyos személyi sérüléssel jár, mert ekkor megtéríti a károsult gépjárműben okozott kárt is.

Nem áll fenn továbbá a fizetési kötelezettsége, amennyiben a károsult a káresemény 30 napon belüli bejelentési kötelezettségének önhibájából nem tesz eleget és emiatt lényeges körülmények kideríthetetlené válnak.

---

³⁰ Gfbt. 35. § (2) bek.

³¹ Gfbt. 36. § (2)-(4) bek.

A korlátozott mértékű felelősség „jogpolitikai indoka az, hogy ismeretlen gépjármű által okozott károk esetén - amikor a károkozás mellé díjfizetéssel fedezett felelősségbiztosítási szerződés helyett a törvény a biztosítók által finanszírozott pénzalapot állít - indokolt annak anyagi kímélete és szolgáltatási kötelezettségének gyakorlatilag csak a személyi sérülésekkel, illetőleg az elmaradt jövedelmekkel kapcsolatos károkra való korlátozása.”³²

A kártalanítási számla helytállási kötelezettségének meghatározását segítő eseti döntések

A BH1999. 165. számú eseti döntés tényállása szerint a felperesek 1994. december 8. napján délután 18 óra 15 perckor az 75-ös út 51-es kilométerénél balesetet szenvedtek akként, hogy a II. rendű felperes egy vele szemben haladó és szabálytalanul előző gépkocsi kikerülése érdekében, gépjárművével olyan manőverbe kezdett, amelynek során kisodródott, majd megfordulva áttért a menetirány szerinti jobb oldalra, ahol nekiütközött az I. rendű felperes autójának. A balesetet okozó járművet a rendőrkapitányság közlekedési osztályának járőrei üldözőbe vették, de annak elmenekülését nem sikerült megakadályozni. Ezért a felperesek keresetükben az ismeretlen gépjármű által okozott károk megtérítése iránt támasztottak igényt az alperessel szemben. A Legfelsőbb Bíróság az eseti döntésében az alábbiakat mondta ki: Az 58/1991. (IV. 13.) Korm. rendelet (továbbiakban R.) 9. § (1) bekezdésében, 10. § (3) bekezdésében, valamint 2. § b) pontjában rögzítettek alapján a Mabisz köteles megtéríteni az ismeretlen gépjárművel okozott károkat is. E főszabályhoz képest kivételt képez azonban az az eset, ha a gépjármű üzemeltetője is ismeretlen. Ilyenkor ugyanis helytállási kötelezettsége korlátozott terjedelmű, az nem terjed ki a gépjárműben, útban, úthoz tartozó közlekedési műtárgyban, elektromos hírközlési berendezésekben, egyéb közművekben, ezek tartozékaiban, valamint a reklámhordozó eszközökben keletkezett károkra. A felperesek pedig keresetükben éppen a gépjárműükben keletkezett károk megtérítése iránt támasztottak igényt az alperessel szemben. A gépjármű üzemeltetőjének fogalmát - a most vizsgált mentesülési ok szempontjából s irányadóan - a jogszabály akként

³² Molnár Ambrus: Az ismeretlen és lopott gépkocsival okozott károk megtérítése

határozza meg, hogy a forgalmi engedélybe bejegyzett tulajdonost, vagy üzemben tartót kell annak tekinteni. A Pp. 164. § (1) bekezdése előírja, hogy a per eldöntéséhez szükséges tényeket annak a félnek kell bizonyítani, akinek érdekében áll, hogy az a bíróság valónak fogadja el. Ebből következik, hogy a jelen eljárás során a felpereseknek kellett volna igazolniuk, hogy az R. 2. §-ának b) pontja szerint kit kell a károkozó gépjármű üzemben tartójának tekinteni. Ennek bizonytalansága miatt a perbeli jogvita elbírálása során abból kellett kiindulni, hogy a felperesnek kárt okozó gépjármű üzemben tartója ismeretlen. E tényhez pedig az R. 10. §-ának (3) bekezdése azt a jogkövetkezményt fűzi, hogy mentesíti az alperest a kártalanítási kötelezettsége alól. Ezért nem volt jogi lehetőség arra, hogy a felperesek károkat az alperesre hárítsák.

A fent ismertetett eseti döntés még az 58/1990. Korm. rendelet szabályainak megfelelően született, azonban az abban foglalt megállapítások még ma is irányadóak, figyelemmel arra, hogy a tényállás szerint nem csupán a gépjármű üzemben tartója, hanem maga a gépjármű is ismeretlen volt, így a Kártalanítási Számla helytállási kötelezettsége a Gfbt. 36. § (3) bekezdése alapján is megállapítható lenne.

A Legfelsőbb Bíróság a BH2006. 253 számú döntésében kimondta, hogy a kártalanítási számla kezelőjének helytállási kötelezettsége nem függ attól, hogy a gépjármű forgalmi engedéllyel, rendszámmal ellátott-e. A tényállás szerint D.M. 1998. augusztus 1-jén a II. r. alperes tulajdonában álló, hatósági jelzés nélküli MTZ-50 típusú traktorral és a hozzákapcsolt MBP 5 típusú pótkocsival közlekedett. K.J., az I. rendű felperes házastársa, a II-II. r. felperes édesapja motorkerékpárjával az E75 főútvonalon haladt. A járműszerelvény vezetője a földútról úgy hajtott ki a főútvonalra, hogy az ott elhelyezett „Állj! Elsőbbségadás kötelező!” jelzőtábla ellenére nem adott elsőbbséget a felperesek hozzátartozója által vezetett motorkerékpárnak, ennek következtében a járművek összeütköztek. A balesetben a motorkerékpár vezetője és utasa életét vesztette. A Legfelsőbb Bíróság döntése az alábbi megállapításokat tartalmazta: Az utakon közlekedő gépjárművek jelentős száma állandó veszélyhelyzetet eredményező kárforrás, ezért jelentős érdek fűződik ahhoz, hogy a gépjárművek által okozott károk megtérüljenek. Ezt szolgálja

a felelősségbiztosítási szerződés megkötésének kötelezővé tétele mellett annak jogszabályi garanciája, hogy a kártérítési követelés ilyen szerződés hiányában is kielégítést nyerjen. Ez utóbbit a gépjármű üzemeltetőjének kötelező felelősségbiztosításáról szóló 58/1991. (IV. 13.) Korm. rendelet (R.) 9. §-ának (2) bekezdése akként rögzíti, hogy a károsult a biztosítási szerződéssel nem rendelkező üzemeltető gépjárműve által vagy az ismeretlen gépjárművel a Magyar Köztársaság területén okozott kárának megtérítése iránti követelését - a rendelet és a mellékletébe foglalt általános feltételek alapján - a Kártalanítási Számlával szemben is érvényesítheti.

A Kártalanítási Számla a R. 7. §-ának (3) bekezdése értelmében köteles a károsult követelésének kielégítésére. A közúti forgalomban részt vevő, a közlekedési szabályok megszegésével kárt okozó gépjármű üzemeltetőjét terhelte a felelősségbiztosítási szerződés megkötésének kötelezettsége, melynek elmulasztása megalapozta az I. rendű alperesnek a felperesekkel szembeni helytállását.

A másodfokú bíróság téves álláspontja következtében alap nélkül kívánta meg a felperesektől a kárt okozó gépjármű rendszámmal ellátott lassú jármű, vagy mezőgazdasági vontató minőségének igazolását. Az I. rendű alperes kártérítési kötelezettsége nem a gépjármű hatósági jelzésének (forgalmi rendszámának) meglététől függött. Az a gépjármű közúti forgalomban való részvétele miatti lehetséges kárforrás jellegén, az emiatti kötelező szerződéskötés elmulasztásán, és az adott körülmények melletti károkozáson alapult.

Az I. rendű alperesnek a R. 9. §-ának (2) bekezdésén alapuló helytállása, a II. rendű alperesnek a Ptk. 345. §-án alapuló felelőssége egyaránt a kár megtérítését szolgálja, ezért az összefüggő jogviszonyból eredő tartalmában azonos szolgáltatást a jogosultak oszthatatlanná, ezáltal a kötelezettséget egyetemlegessé alakíthatták. Ezért nem volt akadálya az alperesek Ptk. 337. §-a által meghatározott egyetemleges marasztalásának.

A Gfbt. a Kártalanítási Számla helytállási kötelezettségének mértékét a 35. § (1) bekezdésében az 58/1991. Korm. rendelet fenti jogesetben hivatkozott szabályához képest akként pontosítja, hogy a Kártalanítási Számla kizárólag a biztosítási kötelezettsége ellenére nem rendelkező üzembentartó által okozott kár megtérítésére kötelezett.

Záró gondolatok

Láthattuk, hogy a biztosító kötelező gépjármű-felelősségbiztosítási szerződés alapján fennálló helytállási kötelezettsége terjedelmének meghatározását főszabályként a Gfbt. 12. §-a adja meg. A törvényi rendelkezés azon kitétele, miszerint a biztosítás a gépjármű üzemeltetése során okozott károk miatt támasztott kártérítési igényekre terjed ki, a gyakorlatban több értelmezési problémát vetett fel. A jogesetek elemzése során arra a megállapításra jutottam, hogy a gépjármű üzemeltetése során okozott károk tekintetében fő szabály szerint a gépjármű veszélyes üzemi jellegének van jelentősége. Amennyiben megállapítható a fokozott veszéllyel járó tevékenységre irányadó polgári jogi szabályok alapján az üzembentartó kártérítési felelőssége, a biztosító a vele szemben támasztott kártérítési összeget köteles kifizetni a károsultnak a biztosított és a biztosító között fennálló biztosítási szerződés alapján. A Gfbt. 2013. március 15. napjától hatályos 3/A. §-ának és 62/C. § rendelkezése alapján a 2013. március 15. napján vagy azt követően bekövetkezett káresemények vonatkozásában kártérítés alatt a sérelemdíjat is érteni kell. Egyebekben a biztosító helytállási kötelezettségének terjedelmére és mértékére a Gfbt. és a Polgári Törvénykönyv szabályai is tartalmaznak korlátozó rendelkezéseket, melyek következtében a kár bekövetkezte ellenére nem tartozik a biztosító helytállással az okozott kár megtérítése iránt. Végül bizonyos esetekben nem a biztosító, hanem a Kártalanítási Számla köteles megtéríteni a károsult kárát. A Kártalanítási Számla helytállási kötelezettsége azonban már igen korlátozott terjedelmű.

Felhasznált irodalom:

- Az új Ptk. magyarázata - Polgári jog VI/VI. 336. o.- HVG-Orac Lap-és Könyvkiadó Kft.;
- A kártérítési jog magyarázata - Kommentár - szakmai szerkesztő: Fézer Tamás (Complex Kiadó);
- Molnár Ambrus: A felelősségvállaló nyilatkozat jogi minősítése - hozzáférés közvetlenül a szerzőtől;
- Molnár Ambrus: A gépjármű felelősségbiztosítás határesetei- hozzáférés közvetlenül a szerzőtől;
- Molnár Ambrus: Az ismeretlen és lopott gépkocsival okozott károk megtérítése- hozzáférés közvetlenül a szerzőtől;
- Molnár Ambrus: A veszélyes üzemek találkozásának határesetei- hozzáférés közvetlenül a szerzőtől;
- A 2013. évi V. törvény indokolása (Complex Jogtár);

Felhasznált jogszabályok:

- A Polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény;
- A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény;
- A kötelező gépjármű-felelősségbiztosításról szóló 2009. évi LXII. törvény;
- 42/1970. (X. 27.) Korm. sz. r.;
- 58/1991. (IV. 13.) Korm. rendelet;
- 171/2000. (X. 13.) Korm. rendelet;
- 190/2004. (VI. 8.) Korm. rendelet;
- a biztosítókról és biztosítási tevékenységről szóló 2003. évi LX. törvény;

- a közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet;
- a mentesített gépjárművek igazolóeszközzel történő ellátásáról szóló 17/2011. (XII.

23.) HM rendelet

Felhasznált eseti döntések:

1692/2007. polgári elvi határozat, BDT2001.402., BDT2005.1240, BDT2007.1647,
BH2005.54., BH2000.348., BH2002.359., BH2001.275., BH2007.410., BH2011.195., BH1983.332.,
BH1997.289., BH1999.165., BH2006.48., BH2006.253.